

Per 1366/2004

10038961,1

COBISS •

GORIŠKA KNJILJNICA

OGLAR

= št. 1-2; kopl.

l. 2004/1

glasilo Kulturnega društva Zavratac

Zavratec

UVODNIK

- 3 Tomaž Mivšek

AKTUALNO

- 4 KS ZAVRATEC - Darko Bogataj
 4 KULTURNO DRUŠTVO ZAVRATEC -
 VČERAJ, DANES, JUTRI - Upravni odbor
 kulturnega društva Zavratac
 5 KRONIKA PROSTOVOLJNEGA GASIL-
 SKEGA DRUŠTVA ZAVRATEC OB 20.
 OBLETNICI USTANOVITVE - Janko Rupnik
 6 ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ŽUPNIJE
 ZAVRATEC - Samo Čuk
 6 EVROSLOVENIJA - Tomaž Mivšek

GOSPODARSTVO

- 7 PIRAVOST IN MODRIVOST - Darko Bogataj

EKOLOGIJA IN OKOLJE

- 8 ZAVRATEC IN ENERGIJA - Jože Lazar
 9 ZAVRATEC IN TEMPERATURE ZRAKA V
 LETU 2003 - Jože Lazar

IZ ZGODOVINE

- 10 POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V
 ZAVRATCU - V. DEL - Darko Bogataj
 11 VČASIH JE LUŠTNO B'LO, ZDAJ PA NI VEČ
 TAKO ... - Darja Kogovšek
 12 "ŠTRIKANJE" - Olga Vehar

KULTURA

- 13 PROSLAVA OB KULTURNEM PRAZNIKU
 - Tomaž Mivšek
 13 PROSLAVA OB PRAZNOVANJU
 MATERINSKEGA DNE - Darja Kogovšek
 14 POROČILO O DELU DRAMSKE SKUPINE
 - Tomaž Mivšek
 14 SREČANJE KULTURNIH IN TURISTIČNIH
 DRUŠTEV IDRIJSKO CERKLJANSKE
 REGIJE - Tomaž Mivšek
 15 ZAVRAŠKI PEVSKI ZBOR - Andreja Kunc
 16 OTROŠKI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC -
 Mateja Gladek
 16 TUDI OTROCI SMO PELI - Damjan Kogovšek
 17 KONCERT CERKVENEGA MEŠANEGA
 PEVSKEGA ZBORA ZAVRATEC - Mojca
 Mivšek
 17 RAZSTAVA PIRHOV - Andrej Mivšek
 18 INTERVJU Z DR. MARIJO STANONIK -
 Nataša Pintar
 21 O POTEZI V USTVARJALNEM PROCESU -
 Irma Gnezda
 22 SREČKO KOSOVOL - Alenka Kotar

POEZIJA IN PROZA

- 24 IZKORISTIMO PRILOŽNOSTI - Franc Bogataj
 24 LJUBEZEN - Veronika Hatlak
 25 JEŽ - Veronika Hatlak
 25 Janez Gantar
 26 Evgen Gantar

ŠOLSKE STRANI

- 28 JABOLKO IN ČOKOLADA - Metka Lazar
 29 PRIZADELA SEM GA - Andreja Kogovšek

STRAN ZA NAJMLAJŠE

- 34 TRI SESTRICE - Olga Vehar

ŠPORT

- 35 PLEZANJE - Andrej Mivšek

RAZVEDRILO

- 36 ŠALE OLGE VEHAR
 36 NASLEDNJE ŠALE IN ANEKDOTE JE
 PRISPEVAL JANKO RUPNIK
 38 EVGENA RUPNIKA ŠALE
 38 NEKAJ SKAVTSKIH ŠAL IN ANEKDOT -
 Tadeja Lapajne
 39 PRODAJ AVTO
 40 KRIŽANKA

- 41 POSLOVNE STRANI

UVODNIK

Letni časi neusmiljeno drve naprej in že je pred nami nova številka Oglarja. Da, z veseljem vam ponujamo te strani polne zanimivega branja, ki ga lahko prebirate sredi bežečega leta. Uredništvo Oglarja se za vas trudi obeležiti pomembne dogodke, ki so se odvili v Zavratacu in njegovi okolici. Vsebine nam gotovo ne bo zmanjkalo, saj zajemajo članki kulturne dogodke, intervjuje, etnologijo, spomine in druge zvrsti.

V Evropo lahko kulturna dejavnost v Zavratacu vstopa s dvignjeno glavo. Zlasti mešani pevski zbor, otroška dramska skupina in likovna kolonija so že znane izven občinskih meja. Na vse te kulturne dosežke moramo biti ponosni in jih negovati tudi v prihodnje.

Pisana paleta člankov in vrstic so močno odvisne od vašega sodelovanja in vaših idej. Zato naj izrabim priložnost in vas, bralci Oglarja, povabim k sodelovanju. Predlagajte teme, ki bi vas zanimale v Oglarju, ali pa se še dejavneje vključite in napišite članek, ki ga bomo z veseljem objavili. Pišite o svojih potovanjih, zanimivostih iz preteklosti in okolice, ki jih morda ostali še ne poznamo. Tako bo Oglar še bolj zanimiv in še bolj naš.

Veselo branje!

Tomaž Mivšek

DP 38.961

2017

OGLAR, letnik 4, št. 1, junij 2004

Glasilo izdaja Kulturno društvo Zavratac dvakrat letno

Uredniški odbor:

Polona Gantar (odgovorni urednik), Nataša Pintar (jezikovna dodelava), Renata Kogovšek, Jožef Lazar, Andrej Mivšek, Robert Rijavec, Darko Bogataj, Mojca Mivšek, Kristina Bogataj, Tomaž Mivšek

Naslovna in zadnja stran: Andrej Mivšek

Fotografija: Robert Rijavec

Tisk in oblikovanje: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada: 300 izvodov

KS ZAVRATEC

Darko Bogataj

Tako kot se delo vsake ustanove ali društva ocenjuje po vidnih rezultatih, se lahko tudi delo krajevne skupnosti oceni po delu, ki je bilo opravljeno v določenem obdobju. Rezultati so se zadnja leta odražali predvsem v asfaltaciji cest v kraju. Zadnje leto pa poleg tekočega vzdrževanja cest investicij v kraju ni bilo. Žal so sredstva krajevne skupnosti premajhna, da bi lahko načrtovali investicije neodvisno od občinskega proračuna. Vsa sredstva, ki jih KS prejme mesečno, so v višini 70.000,00 SIT. To so sredstva za funkcionalne stroške in skupno komunalno rabo.

Vse investicije v občini Idrija so terminsko in vrednostno opredeljene v "Načrtu razvojnih programov občine Idrija za leto 2003-2006". Program je sprejel in potrdil občinski svet in je osnova za planiranje investicij. Glavna investicija v Zavratcu, ki je zajeta tudi v tem dokumentu, je ureditev trga pred cerkvijo. Sredstva za investicijo so rezervirana v letu 2006, vendar ocenjujemo, da bi ob načrtovani pridobitvi dokumentacije z deli lahko pričeli že naslednje leto. Trenutno je izdelana lokacijska informacija in idejna zasnova projekta, ki jo je izdelal arhitekt Cveto Koder. V letošnjem letu načrtujemo odkup parcele in pridobitev soglasij za delo. Naslednja faza je pridobitev gradbenega dovoljenja. Ureditev trga pred cerkvijo je velika investicija in je bila podrobneje opisana v predzadnji številki glasila Oglar.

V letošnjem letu načrtujemo skupaj s PGD Zavratec in KD Zavratec ureditev skupnih prostorov v gasilskem domu. Ostala dela KS so predvsem vzdrževanje javnih cest in pokopališča. Na sestanku sveta prejemamo pobude krajanov, ki jih prenašamo občinskim službam. V zadnjem času so bile podane zahteve za ureditev udarnih jam na lokalni cesti in namestitev prometnih znakov. Pretekli mesec je bila posredovana občini tudi dokumentacija za povračilo vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje. Dokumentacija je v prvi fazi vsebovala le pogodbe s PTT in seznam priključkov telefona. Dogovorjeno je bilo, da zadolžena oseba na občini sproti obvešča krajevne skupnosti o novostih povračila vlaganj. Prav tako bomo preko oglasne deske ali z obvestili obveščali krajane.

Na koncu želim čestitati vsem članom PGD Zavratec za jubilej, ki ga praznujejo te dni. Poleg osnovnega gasilskega poslanstva so člani vedno radi priskočili na pomoč tudi ob drugih dejavnostih, tako na gospodarskem kot tudi na družabnem področju. Gasilski dom, ki je bil zgrajen v teh letih obstoja gasilskega društva, pa je postal center kulturnega in družabnega življenja kraja. Posebna zahvala velja posameznikom iz vodstva društva, saj so z požrtvovalnim delom v društvu skozi leta obstoja dali pečat celotnemu kraju.

KULTURNO DRUŠTVO ZAVRATEC – VČERAJ, DANES, JUTRI

Minulo leto 2003 se je med člane kulturnega društva kot tudi med tiste, ki naše društvo spremljajo z daljave, zagotovo še enkrat zapisalo kot zelo uspešno.

Organizirane so bile prireditve za materinski in kulturni dan, farni praznik – Urhova nedelja, razstava pirhov, potekala sta dva seminarja in izšli dve številki časopisa Oglar. Še posebej dejaven je bil Cerkveni pevski zbor pod okriljem Polone Gantar, ki je poleg rednih tedenskih nastopov v zavraškem božjem hramu nastopal še na občinski reviji v Idriji, med izbranimi zbori v Idriji, na reviji Primorska poje na Nabrežini, na otvoritvi razstave del z likovne kolonije v galeriji Črni Orel v Idriji, na čipkarskem festivalu v Idriji ter v Slavini kot gost tamkajšnjega zbora.

Ob pogledu nazaj na živo kulturno dogajanje smo si v društvu zastavili cilj, da ga poskušamo vzdrževati tudi vnaprej. Tako smo v načrte za tekoče leto dodali še nekaj novih projektov kot je sodelovanje z gasilskim društvom pri proslavi njihove 20-letnice, likovna kolonija, gostovanje z dramsko skupino pod vodstvom Tomaža Mivška, udeležba oglarske ekipe v Idrijskih Karnicah na oglarsko nedeljo, izlet v neznano ter prvi letni koncert zavraškega pevskega zbora, za katerega upamo, da bo postavil dolgotrajno tradicijo.

Pestro pa je (bilo) tudi v društvu samem. Dosedanji predsednik Marko Vehar je zaradi preobremenjenosti in pomanjkanja časa svojo funkcijo prepustil Poloni Gantar. Zaupamo ji, da bo društvo uspešno popeljala tudi v naslednje leto.

Upravni odbor kulturnega društva Zavratec

KRONIKA PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA ZAVRATEC OB 20. OBLETNICI USTANOVITVE

Janko Rupnik

V času, ko je prišlo do ideje o ustanovitvi gasilskega društva, sta v kraju že delovali dve zelo aktivni organizaciji, to sta bili mladinska organizacija in strelska družina. Pobudo za ustanovitev gasilskega društva je dala 15. 5. 1982 Krajevna skupnost, takratna krajevna SZDL pa je ta predlog posredovala občini. Osnovanje gasilskega društva je potekalo v kavernah 30. 10. 1982. Pri tem je bil prisoten tudi takratni predsednik občinske gasilske zveze g. Julij Peternelj, ki je od občinske gasilske zveze prinesel in dal v uporabo Tomosovo vodno črpalko, nekaj cevi in ročnik. V Idrijo je šlo nato 10 podpisnikov. Društvo se je po podpisu podpisnikov registriralo na občini Idrija, vendar zaradi šolanega kadra, ki ga v Zavraticu takrat ni bilo, društvo ni moglo biti samostojno, zato smo bili na lastno željo registrirani kot gasilska desetina, ki je spadala pod PGD Godovič.

Občina Idrija nam je kmalu zatem v gasilske namene podarila bivšo mlekarino, ki se je začasno vknjižila v lastnino PGD Godovič.

Začeli smo z vajami skupaj z godoviškimi gasilci, mlekarino pa smo preuredili v gasilsko orodjarno (vzidali smo tudi večja vrata).

Leta 1984 je v podružnični osnovni šoli potekal od 5. 2. do 2. 5. tečaj za izprašane gasilce, praktični del tečaja pa je bil izveden 27. 5. 1984. Bojan Božič je opravil tudi tečaj za gasilskega podčasnika. Tako so bili dani osnovni pogoji za samostojno delo gasilskega društva Zavrtec. Še istega leta je gasilska desetina postala samostojno gasilsko društvo Zavrtec - ustanovitev pa je spet potekala v kavernah 18. 8. 1984. Od

gasilskega društva Godovič smo dobili prvi gasilski avto. Nabavili smo tudi gasilsko cisterno, ki je bila preizkušena 5. maja 1985, sredstva pa so prispevali krajani sami in sponzorji. Istočasno je bila sestavljena in podpisana darilna pogodba za zemljišče, ki je bilo do takrat delno v lasti Stanka Leskovca, z namenom gradnje večje orodjarne. Na občini smo priglasili večja gradbena dela, nabavili material in pričeli z gradnjo gasilnega doma.

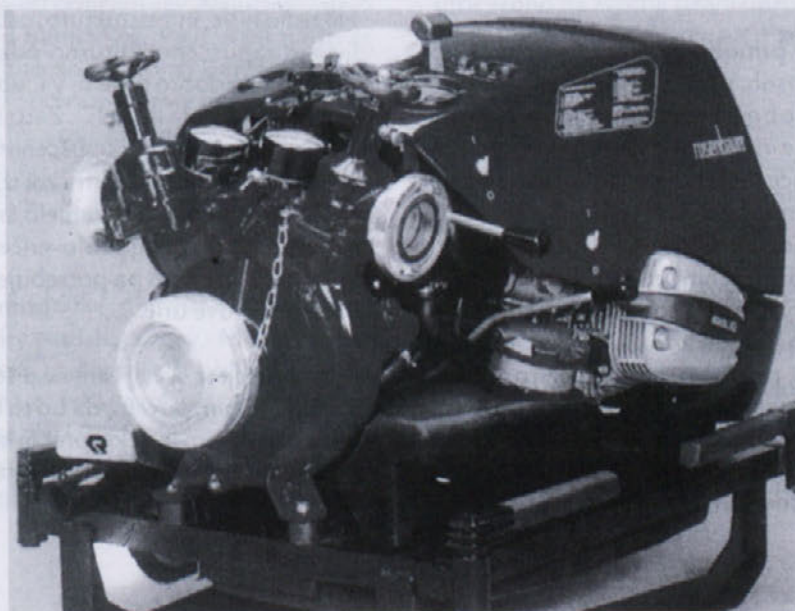
Vzporedno je potekalo tudi usposabljanje gasilcev. Tako smo Zavračani dobili izprašane gasilce, gasilske podčasnike in gasilce-pionirje.

Vseskozi smo sproti nabavljali sodobno gasilsko opremo in gasilske črpalke. Leta 2000 je kraj dobil vodovod, z njim vred je bil nanj priključen tudi Dom gasilcev. Leta 2002 smo obnovili tudi vozni park (drugo kombinirano vozilo).

Na koncu lahko še s ponosom zapišemo, da je naš Dom gasilcev z leti postal družabni center za vse krajane, ne samo za člane gasilskega društva, saj se v njem odvijajo raznovrstne kulturne in družabne prireditve, praznovanja ob različnih priložnostih, pogostitve, sestanki... Na ta način smo gasilci poleg svoje osnovne naloge (požarna varnost) s svojim delovanjem obogatili kraj in pomembno prispevali k njegovemu razvoju.

Upamo, da bo tako tudi naprej! Do naslednje »dvajsetletnice« pa srečno in, po gasilsko

- Na pomoč!

ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ŽUPNIJE ZAVRATEC

Samo Čuk

Župnijski pastoralni svet (ŽPS) je bil ustanovljen z namenom, da povezuje versko življenje in pastoralno delovanje župnije, pripravlja delovne predloge in sklepe ter skrbi za njihovo uresničevanje. Naloge, ki so lastne ŽPS, se nanašajo na skupno življenje župnijskega občestva in na poslanstvu pri oznanjevanju in služenju.

Ena od služenj je tudi karitativna dejavnost v župniji, katere glavni namen je spodbujati oblikovanje javnega mnenja v duhu socialnega nauka Cerkve, pri tem pa posveča posebno skrb obrobim, ubogim in socialno šibkim. Z vprašanjem ustanovitve karitativne dejavnosti v naši župniji se ŽPS srečuje na vsakokratnih sejah, vendar članom ŽPS do končnega odgovora na vprašanje glede ustanovitve in vodenje župnijske karitas še ni uspelo priti. Cilj vsake župnije je, naj v okviru ŽPS ustanovi župnijsko komisijo karitativne dejavnosti, katere sestavni deli so župnijska Karitas in vse druge karitativne skupine, ki delujejo na njenem področju. Osnovno poslanstvo župnijske komisije karitativne dejavnosti je, da odkriva vse oblike uboštva, se z njimi seznanja in jih po svojih močeh tudi sama odpravlja. Prvi in neposredno odgovoren za uresničevanje karitativne dejavnosti v župniji je nedvomno duhovnik, posredno pa tudi vodja, ki je zadolžen za karitativno dejavnost v župniji.

Naslednja pomembna naloga župnijskega postoralnega sveta je skrb za rast župnije na duhovnem, gospodarskem in kulturnem sožitju.

Tradicionalno so bile naše župnije prek krščanskih družin prve nosilke posredovanja vere in življenja po evangeliju. V novejšem času je ta vpliv manjši, kajti ljudje zajemamo vrednote življenja iz širšega družbenega okolja.

Na župniji nedvomno tudi v prihodnje ostaja osrednja skrb versko življenje vseh razsežnostih: oznanjevanje, bogoslužje in karitativna dejavnost. Sodobna vizija župnije je župnija skupnosti občeštev, ki združuje in povezuje vse pobude v enoto. Župnija je prostor, kjer ta občestva živijo in delujejo v skupni duhovni blagor, hkrati pa ji prinašajo svežega duha. Občestva verujočih v župniji nastajajo po najrazličnejših ključih: nekateri se povezujejo v občestvo zaradi različnih pastoralnih dejavnosti (ministranti, skupnost bralcev, pevcev, sodelavcev karitativne dejavnosti,...), drugi kot člani laičskih združenj. Vsa občestva naj bi bila odgovorna za podobo celotne župnije in uresničevanje njenega poslanstva. Med najbolj ustrezne oblike povezovanja vseh občeštev v župniji spada župnijski pastoralni svet, ki vedno več skrbi posveča skrbi za vzgojo novih sodelavcev, da župnijsko delo ne bo odvisno samo od duhovnika.

Pomembno področje dela ŽPS-ja pa so tudi vprašanja s področja gospodarstva, skrb za razvoj in umno gospodarjenje v okviru svojih zmoglosti. Zelo pomembno je dejstvo, da imajo jasno zastavljeni cilji tudi svetlo prihodnost, ki bodo obrodili sadove človeških rok.

EVROSLOVENIJA

Tomaž Mivšek

Pa smo doživeli še eno slovensko evforijo. Vstop v Evropsko unijo. Ta veseli dogodek je vsak proslavljal po svoje. Nekateri smo se udeležili slovesnosti ob pomembnem dnevu v večjih krajih, drugi so prisegli na prvomajsko romantično klasiko kurjenja kresov, spet drugi so se poživžgali na mrzlo in deževno prvomajsko vzdušje in so posedali doma ob zakurjeni peči. Vsak je užival po svoje in prav je tako. Zlasti v naši prestolnici je bilo nadvse živahno. Različni bendi in skupinice so zabavale zabave željno občinstvo, stojnice na nabrežju so vabile na žlahtno kapljico, mlado in staro si je povezovalo na razgrete glave modro zastavico in mobilni telefoni so zvonili v polnih žepih. Turistov, moram priznati, tudi še nisem videl v takem številu se držati po parih, ki so se ogledajoč odpravljali do ljubljanskih znamenitosti in trgovin. Okoli propagandnih stojnic o EU pa ni bilo posebne gneče, tako da si si lahko brez problema ogledal mamljive nemške turistične destinacije. Očitno ostajamo Slovenci kljub prelomnemu dogodku še vedno zabavljaci z vlažnimi grli in postajamo nanovo pečeni, a rezervirani Evropejci.

Mnogi se sprašujejo, kaj nam bo ta nova politična ureditev prinesla. Antiglobalisti se nemočno oglašajo in opozarjajo na neizogibne težave. Kmetje se bojijo evropske konkurence kot poletne toče, delavci gladovno stavkajo za nekaj tisočakov več mesečno. Nič kaj rožnato ne deluje vse skupaj. Regionalne razlike v Sloveniji so tako velike, da se jih še sami dobro ne zavedamo. Ko sem ta teden obiskal našo najvzhodnejšo pokrajino Prekmurje z Goričkim, sem bilo empozantno šokiran nad velikostjo hišic, infrastrukturo, ostarelim prebivalstvom in napol divjo in zapuščeno kulturno pokrajino. Tamkajšnji študentje poznajo zelo dobro pesem: V Ljubljano, v Ljubljano, v Ljubljano gremo mi, lalalala lalalali... Zato se sprašujem, kaj bo Slovenija počela z marginalnimi opuščeni območji. Pa kaj bi še naprej stokal. Zelo zanimiva se mi zdi izjava nekega Angleža, ki si je z veseljem kupil manjšo parcelo sredi Prekmurja za male pare. Nadvse se čudi, zakaj se Slovencem zdi Prekmurje »in the middle of nowhere«, ko pa potrebuješ do Budimpešte, Dunaja ali Trsta dobri dve uri.

Če se sprašujete, zakaj vam ne pišem o strukturnih skladih, pa o SKTE2, naj vam povem, da bo ta tema še prišla na vrsto, tokrat vam posredujem le nekaj prebliskov, ki so se mi porajali ob vsej tej evroslovenski godlji letošnjega leta.

PIRAVOST IN MODRIVOST

Darko Bogataj

Les kot organska snov zaradi različnih dejavnikov razpada v anorgansko. Razkroj lesa povzročajo biotični in abiotični dejavniki, enostavneje povedano, dejavniki žive narave, kot so glive, bakterije, insekti, morski škodljivci in človek, ter dejavniki nežive narave, med katere spadajo ogenj, vremenski vplivi, mehanske sile in kemikalije.

Glive in insekti uporabljajo les za svojo prehrano in ga uničujejo mehansko in kemijsko.

Med bolj pogoste in poznane bolezni lesa spadajo **piravost in modrivost**. S člankom želim predstaviti vpliv gliv, ki povzročata razpad lesa.

Piravost

Piravost je vrsta bele trohnobe, ki se pojavlja na nekaterih listavcih, predvsem je značilna za bukev. Navadno se piravost pojavi po nastanku rdečega srca. Oksidativnemu obarvanju jedrovine sledi še okužba z glivami. Redkeje nastane piravost v stoječem drevesu. Pogoji za to je odprta rana na deblu, ki omogoča prodor kisika, ki temno obarva jedrovino. Skozi rano vstopijo glive - povzročiteljice piravosti. Na zunaj lahko opazimo pri drevesih sušenje in odpadanje skorje. Predvsem so izpostavljena drevesa, ki v stopnji odmiranja vej niso tvorila tkiva, ki zapre odprte rane štrclja veje. Navadno se piravost pojavi, če pustimo hlodovino ležati v gozdu med poletnimi meseci. Izjema je sečnja na suš, s katero drevo hitro izsušimo pod stopnjo, ki je za glive neugodna. Ko drevo požagamo, začne spreminjati barvo in na čelih hlodovine se pojavi sivo rdeča barva, ki se jezičasto širi v les. Prva stopnja barvne spremembe sta oksidativno obarvanje jedrovine - rdeče srce in tvorba til oz. zadušnost. Nadaljna stopnja je korozivna bela trohnoba, ki jo lahko povzroča 40 različnih gliv. Najučinkovitejši sta škrlatno rdeča slojevka in pahljačica. Proces piravosti se začne spomladi in se nadaljuje do oktobra. Barva piravega lesa je bela, rumenkasta do svetlo rjave. Les je neenakomerno napaden, saj so nekateri deli lesa popolnoma strohneli, drugi pa skoraj nedotaknjeni. Pirav les hitro zgublja težo in trdost.

Modrivost

Modrivost povzročajo glive modrivke in se odraža kot barvna sprememba lesa iglavcev in tudi listavcev. Modrivost je najpogostejša na smreki, boru, macesnu, topolu in javorju. Modrenje se pojavi običajno na posekanem lesu, če trosi padejo neposredno na beljavo. Trose gliv lahko v drevo prinesejo tudi razni insekti npr. lubadar. Trosi so v ozračju vse leto, največja koncentracija pa je marca in oktobra. Ko tros pade na podlago,

iz njega požene hifa, ki kmalu požene stranske niti. Tako se hife gliv hitro širijo po lesu. Ko se glive dovolj razrastejo, začno na površini lesa tvoriti trosišča. Idealna temperatura za razvoj gliv modrivke je med 22°C in 25°C. Modrivke so neobstoje pri temperaturah višjih od 40°C, kar pomeni, da pravočasno umetno sušenje preprečuje okužbo s temi glivami. Optimalna vlaga lesa za razvoj gliv je med 35% in 50%. Pod 23% glive ne uspevajo in začno odmirati.

Glive modrivke se hranijo z vsebino živih celic. Gospodarsko gledano pomodreli les onemogoča vsestransko uporabo. Običajno se tak les uporabi na nevidnih delih, kot so sredice panelnih plošč in manj zahtevnih izdelkih.

Zaščita lesa

Najcenejši in najbolj naraven način zaščite je pravilno ravnanje z lesom in lesnimi izdelki. To pomeni, da zagotovimo takšne pogoje, da bo les ves čas suh. Zračno suh les je popolnoma varen pred okužbo s trosi vseh vrst lesnih gliv.

Preventivni naravni zaščitni ukrepi se začnejo že pri načrtovanju objekta. S pravilnimi konstrukcijskimi rešitvami lahko zagotovimo, da je les suh. V kolikor pa pride do navlažitve, mora konstrukcija omogočiti, da se les čimprej posuši. Načrtovati je potrebno ustrezen nagib strehe z odgovarjajočo kritino, velik napušč, nad termično izolacijo pa vgraditi prezračevalni kanal. Okna pomaknemo čimbolj v notranjost. Da se ob deževju ne bo vlažil spodnji del okenskega okvirja, moramo vgraditi okenske police s precejšnjim nagibom navzven. Lesene opaže vgradimo na distančne letve, ki zagotavljajo prezračevanje ob steni. Če je le mogoče opaž orientiramo vertikalno, v kolikor pa jih horizontalno, moramo paziti, da je utor vedno na zgornji strani oziroma obrnjen navzdol. Ne glede na konstrukcijske rešitve pa je zelo pomembno, da vgradimo zračno suh in zdrav les.

Na žalost pa vedno ne moremo zagotoviti takšnih pogojev, da bi bil les ves čas suh. Razne ograje, okenski okviri, zunanji opaži, predvsem pa les v stiku z zemljo (stebri, drogovi, pragovi), predstavljajo ugodne razmere za lesne škodljivce. Zato je v takšnih primerih potrebno izdelke iz lesa pred vgraditvijo preventivno zaščititi s kemičnimi sredstvi, ki vsebujejo fungicidno in/ali insekticidno aktivno komponento.

V zadnjem času se zaradi varovanja okolja uvaja strogo namembna uporaba pesticidov glede na ogroženost lesa.

Literatura: Ljerka Kervina Hamović, *Zaščita lesa*

ZAVRATEC IN ENERGIJA

Jože Lazar, Z.25

V tej rubliki bi vam rad predstavil ljudi, ki skrbijo, da vam delujejo lučke, hidroforji in elektromotorji; to je **Nadzorništvo Logatec**.

Nadzorništvo Logatec spada po velikosti področja, ki ga pokriva, po velikosti elektroenergetskega omrežja ter števila porabnikov in naprav med srednja velika nadzorništva. Obseg področja, ki ga nadzorništvo oskrbuje z električno energijo, znaša 235 km. Mejne točke so na jugu Planinsko polje, na severu Praprotno Brdo, na vzhodu gozdnato področje z Ljubljanskim vrhom, na zahodu pa vas Gore na skalnem grebenu nad Idrijo.

Meje nadzorništva so: Vrhnika, Cerknica, Žiri (Elektro Ljubljana d.d.) in Idrija, Ajdovščina in Postojna (nadzorništvo Elektro Primorska d.d.). Večji kraji, ki jih nadzorništvo Logatec oskrbuje z električno energijo, so: Logatec (Gorenji in Dolenji Logatec), Rovte, Godovič, Hotedršica in Laze. Nadzorništvo Logatec leži v osrednji Notranjski na stičišču alpskega in dinarskega sveta. Ima kraški gozdnati svet, kar pričajo tudi številne žage po logaški občini.

Skupno število odjemalcev na nadzorništvu je 4 735. Med največjimi naj omenimo KLI d.d., VALKARTON d.d., IMP KLIMA d.o.o. Godovič, Obrtna industrijska cona 1 Logatec, ŽAGA Godovič,...

Srednje napetostno omrežje nadzorništva obsega 120 km daljnovodov in 11,8 km kablovodov. Nizkonapetostno omrežje obsega 222,4 km prostozračnih vodov in 98,1 km kablovodov. RTP Logatec se napaja po dveh 110 kV daljnovodih iz RTP Kleče. Na področju nadzorništva je 108 transformacijskih postaj. Dejavnosti, ki potekajo na nadzorništvu, so: redno vzdrževanje postrojov, odprava okvar, izdelava priključkov, urejanje dokumentacije za področje Notranjske. Na področju nadzorništva so v okviru investicij v zadnjih letih pomembne predvsem posodobitve daljnovodov (sistem polariziranih vodnikov). Pomen prav teh investicij je velik, ker je naprave na tem področju že večkrat prizadel žled in celo vihar. Po besedah vodja nadzorništva so glede napetostnih razmer težave predvsem zaradi radikalnega napajanja OBRTNO INDUSTRIJSKE CONE 1 v Logatcu, kjer je potrebna povezava z daljnovodom 20 kV Cerknica. Vedno večje število obrtnikov

in industrija na daljnovodu 20 kV Kalce z zahtevno tehnologijo jih sili v zamenjavo golih vodnikov z izoliranimi vodniki na vseh gozdnatih področjih, kar bi bistveno prispevalo k preprečitvi nepotrebnih izpadov električne energije. Da ne bi prihajalo do nepotrebnih težav z lastniki gozdov, so po besedah vodja nadzorništva letos začeli sodelovati z Zavodom za urejanje gozdov RS, Enota Logatec. V začetku leta so jim poslali plan dela remontov, posek in trasne načrte. Zavod izpiše lastnike gozdov in svetuje ali odsvetuje dela. Lastnike gozdov o predvidenih delih obvestijo najprej s pisnimi obvestili in nato še z obiskom na domu, v kolikor je lastnik doma na območju nadzorništva Logatec.

Po besedah Janeza Homovca, vodje nadzorništva Logatec, imajo med sodelavci tehnike, ki so dobro podkovani z računalniškim znanjem. V prihodnje si želijo, da bo nadzorništvo Logatec imelo na internetnih straneh Elektra Ljubljana tudi svojo stran, preko katerih bi svoje odjemalce obveščali o planiranih delih na daljnovodih, nizkonapetostnem omrežju, o vzrokih za prekinitve dobave električne energije in tako prispevali k boljšemu poznavanju in razumevanju njihovega dela.

Kot je bilo omenjeno, nadzorništvo vodi Janez Homovc, inž. el.. Poleg spodbujanja korektnih odnosov do odjemalcev, domačinov in njihovih strank je temeljno načelo, kateremu sledijo vsi zaposleni na nadzorništvu, da noben skregan kolektiv ne more žeti delovnih uspehov.

Nadzorništvo Logatec šteje 13 zaposlenih in sicer:
Homovec Janez, vodja nadzorništva,
Hladnik Andrej, delovodja skupine za vzdrževanje,
Kermavner Miran, pomočnik delovodje za redno vzdrževanje,
Čuk Boštjan, samostojni elektromonter,
Gantar Sebastjan, samostojni elektromonter,
Pivk Dominik, delovodja službe prevzema in prodaje,
Šinkovec Slavko, samostojni elektromonter službe prevzema in prodaje,
Kuzma Matjaž, dokumentarist,
Šebalj Marko, dokumentarist,
Cikač Srečko, sprejemna pisarna in skladišče,
Doles Jože, prevzemnik,
Šušteršič Janko, mojster meritve in
Nagode Janez, samostojni kvalificiran voznik.

ZAVRATEC IN TEMPERATURE ZRAKA V LETU 2003

Jože Lazar, Z.16

V letu 2002 sem se odločil in začel v mesecu decembru z merjenjem temperature zraka za vsak dan posebej, in sicer ob osmih zjutraj. Nato sem si zapisoval še temperature zraka na Kredarici (2514 m); te podatke sem dobil na radiu Slovenija pri poročilih. Teh podatkov nisem posebej analiziral, ker gre le za nekaj dni v mesecu decembru leta 2002.

Z zbiranjem podatkov sem nadaljeval v letu 2003 in te podatke sem uporabil pri analizi, saj imam zbrane podatke za vseh 12 mesecev v letu.

Spodnja tabela prikazuje povprečne temperature zraka ob osmih zjutraj v Zavrattu in na Kredarici za vsak mesec posebej v letu 2003, v zadnji vrstici pa je zapisana še povprečna letna temperatura na obeh krajih.

ob 8.uri zjutraj	ZAVRATEC	KREDARICA
januar	-3,8 °C	-8,8 °C
februar	-6,5 °C	-11,1 °C
marec	0,6 °C	-5,7 °C
april	3,4 °C	-5,9 °C
maj	11,0 °C	1,9 °C
junij	16,6 °C	7,2 °C
julij	15,6 °C	6,6 °C
avgust	16,9 °C	9,9 °C
september	8,8 °C	2,4 °C
oktober	4,5 °C	-4,0 °C
november	5,0 °C	-1,0 °C
december	-0,9 °C	-5,9 °C
Povprečna letna temperatura zraka l.2003	5,9 °C	-1,3 °C

V mesecu januarju je prevladovalo oblačno vreme, veliko je bilo snežnih padavin, mesec pa se je končal s sončnim, a mrzlim vremenom.

Februar je bil prav tako precej oblačen, snežilo pa je le en dan.

Marec je bil precej spremenljiv, začeli pa so se tudi prvi daljši sončni dnevi in pojavljati se je začela megla.

Aprila nas je zopet presenetil sneg, sicer pa je bilo vreme precej nestanovitno.

Maj je bil v povprečju zelo sončen in vroč. Junija je prevladovalo sončno in vroče vreme z občasnimi plohami in nevihtami zaradi pregretega ozračja.

Julija se je še naprej nadaljevalo poletno vreme s pogostejšimi nevihtami.

Avgust je bil najtoplejši mesec in bilo je tudi največ jasnega vremena.

Mesec september je bil v začetku še precej topel, proti koncu pa se je že pojavila prva slana.

Oktober je bil že tipičen jesenski, bilo je veliko deževnih dni, pojavil se je celo prvi sneg.

Novembra se je ozračje že zelo ohladilo in prevladovalo je oblačno vreme.

Zadnji mesec – december je bil oblačen z redkimi jasnimi dnevi, v drugi polovici pa se je pojavil tudi sneg (le 1 dan). V zadnjem tednu decembra pa je bilo deževno.

Kredarica (najvišja in najnižja izmerjena temperatura, 2514 m. nadmorske višine)

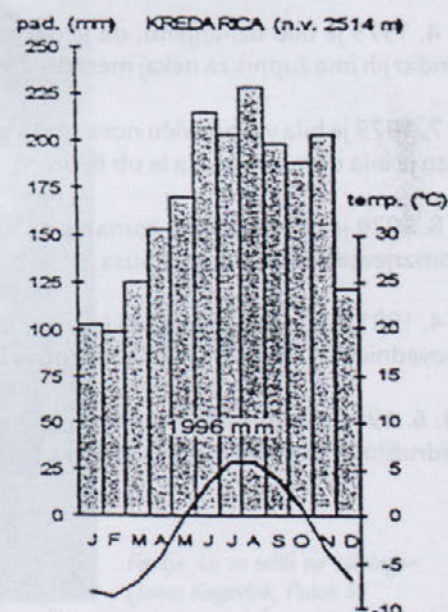
- max 21,6 (27. 7. 1983)
- min -28,3 (7. 1. 1985)

Postaja Kredarica je po klimatskih razmerah z višino 2514 m v snežnem pasu oz. v pasu gorske tundre, vendar golo apneniško skalovje dovoljuje rast le zelo redkim travam.

Klimogram Kredarice (prikazuje povprečne mesečne padavine in temperature)

ZANIMIVOSTI:

- leta 1961 je bilo januarja v Murski Soboti -31 °C
- januarja 1951 je bilo na Kredarici -28,3 °C
- 5. 8. 2003 je bilo na Kredarici 16 °C, pred 11 leti pa je na ta dan padal sneg
- 5. 8. 1950 je bilo v Murski Soboti 39,8 °C
- v Celju pa je bilo 13. 8. 2003 ob 16h 39 °C
- 1969. leta je bilo na Kredarici v maju preko 6 m snega
- letos (2004) maja je bilo na Kredarici še vedno 4,4 m snega

POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V ZAVRATCU - V. DEL

Darko Bogataj

V dosedanjih štirih delih odsekov kronike, ki jo je napisal pokojni g. Ivan Kobal, smo se sprehodili skozi zgodovino do konca sedemdesetih let. Peti del zanimivejših odsekov pa povzema zapiske iz oznanilnih knjig desetletnega obdobja med leti 1977 - 1987.

Statistika 1977: 5 krstov, 10 pogrebov, 2 poroki, 419 prebivalcev, 10.900 obhajil

5. 2. 1978: začenja se blagoslov hiš, nič dati, razen morebitnih obveznosti.

18. 6. 1978: začelo se je delo na obeh cerkvah, ki ga je izvajala skupina iz Makedonije

19. 8. 1978: prvi obisk novega župnika g. Ivana Kobala. Naslednji dan je bil sprejem, kjer je bil navzoč tudi g. dekan.

6. 8. 1978 je umrl papež Pavel VI., 26. 8. 1978 je bil izvoljen novi papež Albino Luciani, ki se je prevzel ime Janez Pavel I.

29. 9. 1978 je umrl papež Janez Pavel I.

16. 10. 1978 je bil izvoljen novi papež, po več kot 400 letih ne-italijan. Kardinal Karl Woytila si je prevzel ime Janez Pavel II.

12. 11. 1978 je bil oznanjen verouk za starejše in mlajše mladince, starejše zakonce, a ni bilo takega odziva kot pri mlajšemu gospodu Bogdanu.

28. 1. 1979 je bilo oznanjeno, da je bil v Nartah najden balonček z voščili za sv. očeta iz Torinske nadškofije. Listek je župnik poslal v Rim naslovljencu in prejel tudi odgovor in papežev blagoslov za vso župnijo.

1. 4. 1979 je bilo oznanjeno, da je dar za maše 13.000 din, vendar jih ima župnik za nekaj mesecev dovolj.

1. 7. 1979 je bila v Godoviču nova maša g. Rafaela Leskovca, zato je bila doma sv. maša le ob 8. uri

5. 8. 1979 je bilo župnijsko romanje na Košljun, Krk in Trsat. Romarjev je bilo za dva avtobusa.

5. 4. 1981 je bilo oznanjeno, da je mizar iz Izgorij izdelal novo spovednico. Nabavljena je bila tudi nova bandera.

28. 6. 1981 je bilo srečanje mladih v Otaležu, nekaj se jih je pridružilo, a je večkrat kakšna zapreka (izlet v neznano).

7. 2. 1982 je bilo oznanjeno, da se praznijo klopi na moški strani in na žalost jih je vedno več na koru in pod korom.

4. 7. 1982 na Urhovo nedeljo je bila birma.

3. 4. 1983 na Veliko noč je bila slovesnost 60 - letnice hvalevrednega delovanja organista in pevovodje Jakoba Kogovška. Škof mu je poslal posebno pismo, priznanje in zahvalo.

14. 8. 1983 je bilo svetoletno župnijsko romanje v Tolmin in potem še ogled Kobariškega kota in cerkve v Novi Gorici.

Statistika 1983: 420 vernikov, 6 krstov, 5 pogrebov, 4 poroke, 12.290 obhajil

8. 7. 1984 je bilo novomašno slavlje Evgena Gantarja in Lojzeta Kržišnika, pri čemer naj bi prišla do izraza tudi večja povezanost obeh sosesk. Novomašni pridigar je bil g. Anton Lazar. Po oceni naj bi bilo na novi maši 2000 vernikov. O tem dogodku je pisal Katoliški glas v Gorici in tednik Družina.

17. 10. 1984 je g. škof na Mirenskem gradu izročil župniku imenovanje za hišnega kaplana svetega očeta - monsignor.

17. 11. 1985 na obisku je bil bogoslovec Stanko Šemrl. Bila je huda zima in polomija. Umrli je Joknova mama Julka. Takrat je padla prva ideja in darovan prvi dar za elektrifikacijo zvonjenja.

Statistika 1985: 413 vernikov, 8 krstov, 4 pogrebi, 2 poroki, 11.922 obhajil

Bogu hvala za leto 1985 in Bog nas blagoslavlja v novem letu 1986.

16. 3. 1986 na tiho nedeljo je bila oznanjena obnova zunanosti župnijskega, za katero naj bi vsaka družina prispevala 3.000 din.

27. 4. 1986 so se dela na župnijsču pričela.

1. 6. 1986 je bila sv. birma. Birnoval je škof Metod.

25. 12. 1986 je bila božičnica mladih in šolarjev pred polnočnico. Že v preteklem letu so bile vaje obetajočega otroškega pevskega zbora.

26. 4. 1987 je bilo prebrano poslovilno pismo škofa Janeza in pozdravno pismo novega škofa Metoda.

VČASIH JE LUŠTNO B'LO, ZDAJ PA NI VEČ TAKO...

Po pripovedovanju starega ata Janeza Kogovška zapisala Darja Kogovšek.

Včasih je luštno b'lo zdaj pa ni več tako ... pravi stara ljudska pesem, ki jo tudi moj stari ata včasih prav rad zapoje. Pravi, da je tudi danes lepo, saj imamo vsega dovolj, nihče ni lačen, nikogar ne zebe, vsaj v tukajšnjih krajih ne. Vendar je bilo včasih bolj veselo, več je bilo druženja med ljudmi. Iz vsake hiše se je kdaj pa kdaj zaslišala vesela pesem. Kaj pa danes? Samo zavrtiš gumb na radiu in že se zasliši glasba, če lahko temu tako rečemo.

Ata mi je povedal, kako so se včasih znali povесeliti.

Če si je v nedeljo kak fant zaželel malo zabave, je odšel k sosedovim in tudi sosedov je bil za to in že so bili trije, pa štirje, pa še vsak fant je pripeljal svoje dekle, tisti, ki pa je ni imel, pa je povabil kar sosedove, saj se deklet takrat res ni manjkalo ... in kmalu jih je bilo kar lepa družčina. Največkrat so se zbrali v kaki hiši, tam kjer so bile večje kmetije, da so imeli dovolj prostora za ples. Med fanti se je našel tudi kak harmonikaš, saj brez harmonike ni bilo pravega veselja. Domači so na mizo prinesli še liter ali dva rujnega in že so bili vsi veseli. Nekaj časa so se pogovarjali, ko pa je »godc« raztegnil svoj meh, so vse zasrbeli podplati. Plesali so veliko vrst plesov, najraje pa so imeli »rašpo«, polko in valček. Med plesom se je kdaj pa kdaj zaslišalo tudi vriskanje fantov. Ko pa so se malo utrudili, so se posedli okoli mize ter zapeli še kakšno ljudsko. Nekdo je začel, drugi pa so takoj poprijeli. Ko je ura zlezla čez polnoč, to se je skoraj vedno zgodilo prehitro, so se začeli odpravljati domov, saj je bil naslednji dan ponedeljek, ki je prinesel polno dela. Ko so se poslovili, so na vrhu griča še zavriskali, da so vsi drugi vedeli, da se fantje vračajo domov. Tudi ata je znal zavriskati, da se je

slišalo po celem Potoku. S tem veseljem v srcu in pričakovanju po novem srečanju so lažje delali skozi teden.

Ob kakšnem prazniku pa so priredili tudi veselico. Ata pravi, da je bila najboljša veselica na Marlišah. Najbolj si je zapomnil, da so tu imeli tudi šaljev zapor. Ko je prišel nekdo na veselico, so ga zaprli v temen prostor, ki so ga imenovali zapor. Tisti, ki ga je zaprl, je moral plačati. Če pa ga je kdo hotel dobiti iz zapora, je spet mogel plačati. Ob tem so dobili kar precej denarja, nekaj ga je šlo v društvo, nekaj pa za pijačo. Po kakšni taki veselici, so se fantje tudi stepili, sploh če so prišli tudi iz drugih krajev.

Zgodilo se je tudi, da so imeli že vse pripravljeno za veselico, potem pa je začel dež in jim pokvaril veselje. Nekega leta pa je celo zamedlo ravno, ko bi morali imeti veselico na prostem.

Tudi iz žalostnih stvari so si znali narediti veselje. Še ko so šli fantje na »štelngo«, so s seboj vzeli harmoniko, da so si po poti zaigrali in zapeli, da niso bili preveč žalostni, ko so se poslavljali od domačih.

Tako je bilo včasih. Kljub težkemu življenju so se znali povесeliti. S spremembami, ki so prišle, je izginila tudi ta lepa navada. Danes pa gre vsak po svoje. Vsak glede le zase, da bi imel čim večjo korist, s tem pa smo si postali tujci. Med nami ni več tistega pristnega druženja, sploh po mestih pride to še bolj do izraza.

Lepo je imeti starega človeka, da ti pripoveduje, kako je bilo včasih. Kdaj pa kdaj se z atom usedeva za peč in kakšno ljudsko zapojeva. Zdi se mi, da mu s tem naredim majhno veselje.

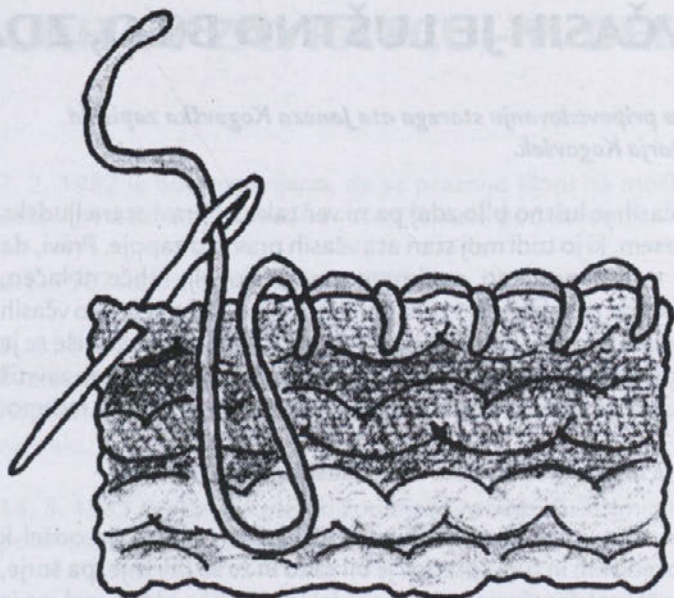
Fantje, ko so odšli na »štelngo«
(Janez Kogovšek, Potok 5)

“ŠTRIKANJE”

Olga Vehar

Časi, oh, kako hitite, kako veliko spremenite! Tega se ne da ustaviti. Vsak dan prinese nekaj novega v naše življenje, pa tudi spomini na daljno preteklost so včasih zelo lepi. Veliko več je bilo osebnega druženja kakor danes. Ampak človek včasih premišljuje ali se je res tako spremenilo.

Kadar začne zima trkati na vrata, se mi spomin vrača daleč nazaj, kako smo pozimi predli volno in pletli - “štrikali štomfe”. Pri vsaki hiši so poleg govedu redili tudi ovce, da so imeli volno za domačo rabo. Ovce so strigli dvakrat letno, spomladi in jeseni. Nato so volno oprali, da je bila čista. Čisto volno so “zgrdešali” na posebni pripravi, ki so ji rekli “grdeše”. Ko je bila volna lepo razčesana, so morale predice na kolovratu spresti lepe niti. Po cele dneve so brneli kolovrati, velikokrat še pozno v noč. Ko je bila volna spredena, je nastopil čas pletenja. Ker so ovce večinoma bele barve, so volno tudi barvali. V trgovini se je dobila različna barva in tako so barvali v zaželeno barvo, da so potem jopice, rokavice, kape in nogavice imele različne barvne vzorce. Ljudje so takrat nosili vse narejeno iz domače volne, ker v trgovini ni bilo vsega na pretek kot danes. Ženske so nosile dolge nogavice, ki so segale čez kolena. Nad kolenom so dale okrog noge elastiko sešito v krog, da je držala “štumpf”

na nogi. Še prej, ko ni bilo elastike, je morala zadostovati kar običajna “špaga”. To je bila zelo nerodna zadeva, saj so nogavice lezle z noge, če vez ni bila dovolj zatisnjena, če pa je bila močno zavezana, je tiščalo. Moški so nosili malo krajše nogavice, ki so segale do sredine meč. Če je bila “štrikarica” pridna, je lahko v enem dnevu spletla eno nogavico. Za jopico je bilo potrebno več časa, odvisno od velikosti.

Sama še zdaj v zimskem času vzamem v roke pletilke in napravim kakšen “štumpf”, da ne gre nekdanje ročno delo čisto v pozabo. Saj stari pregovor pravi: “Več znaš, več veljaš”.

Že mnogo let nazaj se je neki mož iz moje rojstne vasi, zdaj že več let pokojni, peljal z vlakom iz Logatca v Ljubljano. Na vlaku se je peljala tudi neka ženska, ki je pletla nogavice. Ta možakar je imel navado, da je skoraj vsako drugo besedo, ki jo je izgovoril rekel “orka kan”. Gledal je žensko, kako hitro plete in veselo dodal: “Orka kan, od Logatca do Ljubljane je bil “štumpf” končan.”

Ja, ni kaj, hitrost je hitrost. Zdaj, po mnogih letih, je vse drugače. Trgovin je še preveč. Reklame se vrstijo, da jih še vrabci na strehi čivkajo. Pa ni vse res, kot se hvalijo.

Star pregovor pravi: “Vsak berač svojo malho hvali.”. Pa še res to drži.

PROSLAVA OB KULTURNEM PRAZNIKU

Tomaž Mivšek

Letos smo praznik zaznamovali s spominom na pesnika Janeza Menarta, ki nas je zapustil v letošnjem letu. Za seboj je pustil obsežen opus svojih pesmi.

Ena najbolj znanih pesniških zbirk slovenskih pesnikov, v katero je znaten svoj delež vtkal tudi Janez Menart, je prav gotovo zbirka z naslovom **Pesmi štirih**. V njej so se Kajetan Kovič, Ciril Zlobec, Tone Pavček in Janez Menart spraševali **Kaj je poezija?**

Kajetan Kovič se sprašuje in si odgovarja: »Kaj je poezija? Lahko se je zamisliti, toda teže odgovoriti in nemogoče je povedati. Morda je to tudi odgovor.«

Za Cirila Zlobca je poezija: »Dvoje strasti: Ljubezen in pesem. Obojega sem se že zgodaj, morda prezgodaj zavedel. Kaj je ljubezen? Del odgovora je v mojih poezijah. In kaj je moja poezija? Del odgovora je v moji ljubezni. Samo del. Do poslednje skrivnosti poezije ne bom prodril nikoli, kakor ne bom nikoli doumel poslednje tajne ljubezni.«

Janez Menart razmišlja takole: »Poezija je blede odblesk tistega, kar vsakdo čuti, a ne zna nihče povedati. Tisto neizrazljivo »nekaj« se izlije iz srca, otrdi v črke in se spet omehča v svojo prvobitnost, ko pride skozi oči in možgane v drugo srce. A dveh enakih src ni na svetu. Zato je pesem pogostoma le približno tisto, kar je hotel povedati pesnik, in je pretežno le vzgib za sprostitev in usmerjanje bralčevega notranjega življenja. In to je tista magična moč, ki oživlja pravo poezijo, da ne more zastareti.«

Tone Pavček si odgovarja:

«Iskal sem odgovor, kaj je poezija? – in ga nisem našel. Iskal sem odgovor, čemu poezija? – pa ga tudi nisem našel. Vem le to, da je vsak človek nekje* pesnik. Pesnik po svoje, čeprav malokdo poje. Tisto *nekje, človek in čas in svet pa je morda poezija. Zase bi želel samo to, da bi pesmi same odgovorile.«

PROSLAVA OB PRAZNOVANJU MATERINSKEGA DNE

Darja Kogovšek

Mama. Kako čudovita in prva otrokova beseda.

Pavle Jakop v svoji pesmi o mami pravi:

Iščem besede zate, mati.
Za vse drugo jih najdem,
vsemu znam dati ime in vse opisati.
Toda o tebi, o tebi ne znam prav govoriti.
Ker pa si mati, si v sorodu z Bogom,
zato naj ostane neizrekljivo, kar je med nama,
naj ostane v božjem srcu, kar veže najini srca,
naj ostane za večnost, kar je v sorodu z njo.

Ob materinskem dnevu, ki je hkrati tudi praznik očetov, smo v Zavratcu pripravili prireditev. V nedeljo, 28. 3. 2004, smo se zbrali v gasilskem domu. Najprej so se predstavili otroci zavraške osnovne šole pod mentorstvom profesorice Margarite Jereb. Prvošolčki so svojim mamicam zrecitali nekaj pesmic. Da znajo učenci zavraške šole izvrstno tudi zapeti, pa smo se prepričali ob dveh pesmicah: Jaz imam pa goslice in Kam pa, kam.

Mamo potrebuje vsako živo bitje na svetu. Otrok, ki je brez mame, je kot drevesce brez opore. Že rahel vetrič ga zamaje, če pa postane premočan, ga lahko celo zlomi. V zahvalo mamam se je na koncu predstavila še dramska skupina KD Zavratec z igrico z naslovom Kaj se skriva za velikim trebuhom in v dvorani vzdignila obilo smeha.

Ob zaključku pa so otroci zavraške osnovne šole svojim mamam izkazali še prav posebno pozornost, ki so jo pripravili pri likovnem pouku.

Na koncu smo se posladkali še z dobrotami, ki so jih spekle naše pridne mame.

Mati, brez tebe me skorajda ni
in morda zato nimam prave besede,
zate, ker si ti zame kraj, kjer se besede šele spočenjajo.
Mati, rad te imam,
ker nisi želela, da bi te opeval,
ker nisi zahtevala, da bi te kdaj razumel,
ker mi nisi ničesar dajala na posodo, da bi ti moral vračati,
ker se nisi nikoli podpisala na svoje darove.

POROČILO O DELU DRAMSKE SKUPINE

Tomaž Mivšek

Letošnje leto je bila otroška dramska skupina KD Zavratac še posebej aktivna. Najprej smo se predstavili na območnem srečanju otroških gledaliških skupin v Idriji, kjer so se srečanja udeležile tri gledališke skupine. Poleg naše skupine še skupina kulturnega društva Grm iz Godoviča in dramska skupina iz Novakov. Naša dramska skupina je s prepričljivo igro prepričala strokovno spremljevalko Martino Mrhar in se uvrstila na medobmočno srečanje, ki je potekalo v Tolminu 6. 4. 2004. V Tolminu so se predstavila še Gledališče na vrhici Nova gorica in dramski krožek OŠ Dobravljje. Izbrane so bile le tri predstave, kar samo potrjuje izjemen dosežek naše dramske skupine. Kvaliteta predstav je bila na zelo visokem nivoju, kjer se je kazala tako »profesionalnost« kot tudi dolgoletne dramske in igralske izkušnje.

Izdelava kulis in rekvizitov je potekala pod vodstvom Andreja Mivška in je zavzela veliko časa. Kostumografijo pa so si igralci večinoma priskrbeli sami. Za vaje smo porabili prek petdeset ur intenzivnega dela.

Trdno odločeni, da pokažemo svoje znanje in delo tudi izven gledaliških odrov, smo polurno igro predstavili v kavarni. Tako smo se odzvali povabilu kavarne in papirnice Pri črnem orlu in dne 16. 4. 2004 pripravili pester petkov večer, tako za najmlajše kot tudi za odrasle. Za igralce je bil ta nastop pomemben izziv poizkusa dramske igre prenesti v okvire kabareja. Neposredna bližina in stik z gledalci namreč onemogočata izvedbo klasične igre, zato smo se odločili, da bo prostor izvedbe kar cela kavarna. Nekateri igralci so se spretno pomešali med gledalce in med njimi izvedli del svojega programa. Po drugi strani pa so igralci iztopili iz igralnega kroga in pristopili do gledalcev in jih osebno nagovorili. To pa je prisililo gledalce, da so aktivneje sodelovali pri dramski igri. Vzdušje je bilo enkratno, zato kljub prostorski stiski in neposrednemu zanimanju najmlajših, kaj se skriva v zakladu sredi predstave, niso prav nič motili in samo popestrili dogajanje.

Za vse tiste, ki si niste utegnili ogledati naše predstave, naj na kratko povzamem zgodbo predstave *Kaj se skriva* za velikim trebuchom. Kralj Trebušnik, ješč samodržec in zvest privrženec grajskega zaklada, hoče obvladovati, kot se spodobi, celoten grad. Nadzor pa je težje vzpostaviti, kot se zdi na prvi pogled. Sluga Cvaki, hčerke, in fantje poizkušajo zaobiti kraljevo povelja na vse načine in si priskrbeti težak grajski zaklad. Posledično sledi neizogiben dramski spopad, ki pa se izkaže, da gre le za otroško popoldansko igro.

SREČANJE KULTURNIH IN TURISTIČNIH DRUŠTEV IDRIJSKO CERKLJANSKE REGIJE

Tomaž Mivšek

Lep napredek, končno so se društva srečala tudi na neformalnem srečanju, kjer so si izmenjala svoje izkušnje, znanja in se morda dogovorila za nadaljne sodelovanje... Vsekakor lepa gesta radia Odmev, ki je imelo največ zaslug za uresničenje ideje. Nedvomno je potrebno pohvaliti izredno dobro organiziranost slavja s strani KD Idrijske Krnice. Za svojo promocijo so izvrstno poskrbeli še nekateri pridelovalci pijač in mesnih dobrot.

Bogata kulinarčna ponudba s kvalitetno kapljico je bila dodatno podprta s sodelovanjem prisotnih kulturnih in turističnih društev. Kar deset jih je bilo in kar nekaj jih je pripravilo manjši kulturni program ter tako predstavilo svojo dejavnost ali pa kraj, od koder prihajajo. Vsekakor pisana družčina, ni kaj, tako po vsebini kot različnem geografskem poreklu. Naj priznam, da sem se počutil kar malo nelagodno, ko sem kljub nepopolni geografski izobrazbi pošteno debelo gledal, ko je na vrsto prišlo društvo iz Orehka, Jesenic. Naj mi člani društva ne zamerijo, ma njihovega cerkljanskega imena si enostavno nisem mogel zapomniti. Cerkljansko narečje je poslastica zase, ni kaj. Turistično društvo s svojim praporom - iz Novakov je prav posebne omembe vredno. Že sama oprava je bilo tako smešna (v pozitivnem smislu), da pokaš od smeha. Od lesenih Novaških smuč, do prijetnega možakarja z lisičjo kučmo na glavi, ki je cel večer krepko tancal s svojimi škrapeti po plesišču. Cel večer smo bili priča veselemu druženju različnih udeležencev, ki jih družijo ljubiteljstvo do kulture, sonaravnost, etnologije... Za glasbo je poskrbel H bas, tako da poskočnih viš ni zmanjkalo cel večer. Nasprotno, bolj ko je ura drvela proti polnoči, več harmonik se je zbiralo in huronsko razkazovalo svoje mehove.

Pa vendar Zavračani nismo zaostajali za drugimi. Glede priprav in rekvizitov smo bili gotovo med prvimi. Mile, Ivan in Andrej so s svojo kontrabantsko točko pošteno navdušili številno občinstvo. Za promocijo našega vedno bolj cenjenega Oglarja pa je poskrbel Marko Vehar.

Ja, z jedačo in pijačo je bilo tako. Vsega po velikem. Narezek, pa klobasa s kislim zeljem, kalamari s tržaško omako, pinot, refošk, jabolčnik... Na tako lep način so se namreč predstavili mesarstvo Podobnik, kmetija Matic iz Hotavelj in vinarski kraj Planina pri Ajdovščini. To pa še ni vse, vinski dekleti sta bili nad navdušenimi pokuševalci vin očitno prav veselo zadovoljni, tako da se na obzoru že kaže novo snidenje. Tokrat v vinskem hramu.

Večer še zdaleč ni ponudil samo prijetnega druženja in podprtih želodcev. Jasno se je pokazala zainteresiranost medsebojnega druženja in spoznavanja, ki ga pošteno primanjkuje po idrijsko-cerkljanskih grapah. Tako je padla ideja, da je stvar potrebno nujno ponoviti, lahko pa se pri tem predstavi še kak drug kraj.

ZAVRAŠKI PEVSKI ZBOR

Andreja Kunc

Za nami je prva polovica leta 2004 in v tem času se je tudi v zavraškem pevskem zboru dogajalo marsikaj zanimivega.

Kmalu po začetku novega leta smo začeli s pripravami na občinsko revijo pevskih zborov v Idriji. Tam smo se 7. februarja tudi zelo uspešno predstavili. Zapeli smo pesmi: Primož Trubar / Ivan Florjanc – O Jezus Kristus, naš Gospud, Aldo Kumar – Mile moje škalice in Mokale Koapeng – Utlwang lefoko in prejeli zelo pozitivne kritike.

Že čez dober mesec nas je čakal naslednji nastop. 13. marca smo v Cerknem skupaj s še šestimi zbori sodelovali na srečanju primorskih zborov Primorska poje. Na koncertu smo se predstavili s štirimi pesmimi (Aldo Kumar – Kiće moju travu kosit, Mile moje škalice, G.M. Nanino – Sonno soave, Mokale Koapeng – Utlwang lefoko). Po nastopu pa smo imeli v hotelu Cerknio še en koncert; ko smo čakali na večerjo, smo si namreč čas krajšali s prepevanjem – vsak zbor je zapel eno pesem, ko so vsi zapeli, pa še enkrat od začetka. Nekako tako se je nadaljevalo tudi po večerji in bila je že zelo pozna ura, ko smo se z avtobusom vrnili domov.

Tudi potem ni bilo počitka. Bližala se je velika noč in pevci smo dali vse od sebe, da bi največji krščanski praznik naredili še večji in slovesnejši. Mislim, da nam je uspelo.

Potem je prišel maj in z majem srečanje cerkvenih pevskih zborov koprške škofije. V Logu pri Vipavi se je 9. maja predstavilo 13 zborov. Vsak zbor je zapel dve pesmi, na koncu pa smo še vsi skupaj zapeli tri pesmi. Poslušalci so bili navdušeni, še zlasti nad zadnjimi tremi.

V domači cerkvi. Foto: Robert Rijavec.

Za majem pride junij in v juniju nas je čakal največji projekt v tem polletju. Pogosto smo bili deležni očitkov, da povsod pojemo, domačini pa nas slišijo samo v cerkvi. Tako smo 13. 5. v zavraški cerkvi organizirali koncert, na katerem smo se predstavili s pesmimi, ki smo se jih naučili v zadnjih letih. Cerkev je bila polna, poslušalci navdušeni, mi pa tudi.

Poleg omenjenih nastopov pa nikakor ne smem izpustiti vsake nedelje, ko pojemo pri sveti maši. To je še vedno naše prvo poslanstvo!

Tako, pri koncu sem s poročilom dela zavraškega pevskega zbora. Toda za nami je šele prva polovica leta, v drugi nas čaka še marsikaj...

Kvsemu napisanemu dodajam le še mali oglas:

MPZ Zavrtec išče moškega (ali več), ki se rad zabava, smeje in poje (predvsem višje tone - tenor). Vsi morebitni kandidati naj svoje prijave oddajo Poloni G.

Na božični dan. Foto: Robert Rijavec.

OTROŠKI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC

Mateja Gladek

Otroški cerkveni pevski zbor sestavljamo otroci iz župnije Zavratac, tisti, ki radi pojemo. Kakor vsako leto nas je tudi letos zborovodkinja Polona Gantar povabila na pevske vaje, da smo se pripravljali na nastop pri prvem svetem obhajilu v naši župniji. Vaje smo imeli ob nedeljah po maši, zadnji teden pa tudi med tednom. Na vaje smo z veseljem hodili in se učili novih pesmi.

Na dan prvega svetega obhajila je naš zbor zavzel mesto pevskega zbora na koru. Z našim petjem smo popestrili slovesnost. Z malo našega truda nam je nastop dobro uspel. Po maši so nas starši prvoobhajancev povabili na piškote. Vsi smo jih z užitkom pojedli. Župnik Bogdan Berce nas je pohvalil. Bil je vesel, da ima v župniji tak zbor.

Naslednjo nedeljo smo odšli v Cerkno na srečanje otroških cerkvenih zborov. Tam smo dve pesmici zapeli sami, dve pa vsi zbori skupaj. Tudi tam smo se potrudili, saj so med poslušalci bili tudi naši starši. Za naše zvesto sodelovanje pri zboru nas je župnik iz Cerknega nagradil s sladoledom.

Ta dogodek se mi je vtisnil v srce, saj nas pesem združuje.

TUDI OTROCI SMO PELI

Damjan Kogovšek

Tudi letos je bilo v Zavrtaču prvo sveto obhajilo. Za to slovesnost smo se pripravljali s pevskega vajami. Prišla je nedelja 16. maja. Zjutraj je začelo deževati, nato pa se je naredil lep sončen dan. K obhajilu je pristopilo 8 otrok. Pri tej sveti maši smo peli otroci.

Na koncu svete maše pa je župnik povedal, da se bomo predstavili s pesmimi tudi naslednjo nedeljo v Cerknem. Tam je bilo dekanjsko srečanje otroških pevskih zborov. To se odvija vsaki dve leti v različnih župnijah.

Tako je bilo letos na vrsti Cerkno. Tja so nas peljali starši. Zbirati smo se pričeli ob treh. Pričetek koncerta je bil ob štirih. Na začetku nas je lepo pozdravil cerkljanski župnik. Nastopilo je enajst zborov iz devetih župnij. Mi smo nastopili šesti. Vodila nas je Polona Gantar, na orgle pa nas je spremljala Tadeja Lapajne. Zapeli smo dve pesmi: najprej Z vami smo in pojemo, nato pa še Lučke gorijo. Na koncu pa je odmevalo iz dvestotih otroških grl - Jaz sem otrok Marijin in Ti si naša gospa.

Ob zaključku pa je vsak zbor dobil škatlo sladoleda. Dobro, da nas ni zelo veliko, tako, da smo dobili kar dosti. Ko smo ga pojedli, smo odšli domov.

Bilo je zelo lepo.

Nastop v cerkvi. Foto: Robert Rijavec.

KONCERT CERKVENEGA MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA ZAVRATEC

Mojca Mivšek

V nedeljo, 13. junija je v cerkvi Sv. Urha potekal koncert cerkvenega mešanega pevskega zbora Zavratec. Pevci smo se odločili, da priredimo koncert za domače občinstvo v namen bližajočega se občinskega praznika in ob vstopu v evropsko unijo. Prav v ta namen je potekal koncert na dan, ko so bile volitve v evropski parlament.

Pevci smo se predstavili s pesmimi, ki smo jih peli na reviji pevskih zborov, na Primorski poje in na drugih koncertih v zadnjih letih. Program je vseboval cerkvene in posvetne pesmi, za popestritev pa so poskrbele poezije Andreja Žigona, ki je že pred leti označil Zavratec kot srce Evrope.

Poslušalci, ki so dodobra napolnili cerkev, so bili navdušeni nad izvedbo, mi pa tudi, saj nismo pričakovali tako dobrega odziva. Bili smo veseli, da smo bili kos tako zahtevnemu in obsežnemu programu, zato smo se po koncertu okrepčali z domačimi dobrotami v Domu gasilcev.

»Mi bomo peli in peli, dokler grla zdrže...«, smo obljubili z zadnjo pesmijo. To je in bo še naprej naše glavno vodilo.

KULTURA BREZ MEJA

RAZSTAVA PIRHOV

Andrej Mivšek

Tudi letos smo ob velikonočnih praznikih člani KD Zavratec v župnišču, ki nam služi tudi kot galerija, pripravili razstavo pirhov, tokrat že četrtič. Na povabilo se je po pričakovanju odzvalo veliko župljanov, ki ob teh praznikih postanejo za kako uro ustvarjalci (izjema so seveda otroci, ki večino svojih aktivnosti pretvarjajo v ustvarjanje, tako delo kot igro).

Na različne načine pripravljeni pirhi so bili razporejeni po mizah v gubah podlage lanenega platna, ki simbolizira umrlega Kristusa, povitega s povoji in prtom, položenega v grob. Ker pa je Kristus vstal od mrtvih, smo med živo obarvanimi pirhi in različnimi aranžmaji v duhu Velike noči posuli seme pšenice, ki vzkli v novo življenje in nas nasiti s kruhom, ki je v tem primeru, ob tem družabnem dogodku kruh Podobe in Besede.

INTERVJU Z DR. MARIJO STANONIK

Pripravila Nataša Pintar

Zase pravite, da ste Žirovka v Ljubljani in "Ljubljanka" v Žireh. Kaj vas je gnalo v Ljubljano?

Prihajam iz Žirov, z Dobračeve, ki je ni več. V Kranju sem končala Ekonomsko srednjo šolo, vendar sem si želela v življenju početi kaj drugega in ne biti v pisarni, kot smo takrat temu rekli. Veliko stvari me je privlačevalo in me še. Tedaj sem bila zaposlena v Alpini, ki me je bila štipendirala. V Ljubljano sem šla delat sprejemne izpite, toda dokler niso bili za mano, nisem želela prej razglasiti svoje namere. Ko pa sem jih srečo opravila, sem šla k tedanjima direktorju – Izidorju Rejcu – in sekretarju – Ivanu Capudru – jima povedala, da imam pogoje za študij na Filozofski fakulteti in da bi šla študirat. Rekla sta: "Seveda, in to čimprej!" Po dveletni zaposlitvi sem (glede na pogodbo!) polovico štipendije odslužila, drugo polovico sem bila pripravljena odplačati. Ni mi je bilo treba, sem pa pozneje za zbornik ob tridesetletnici Alpine pomagala pri njenem zborniku, kar bi ob plačilu honorarja zneslo približno toliko, kolikor sem bila Alpini še ostala dolžna; tako da sem na ta način poravnala svoje obveznosti. Tudi to mi je veliko pomenilo, ko mi je direktor dejal, da so mi vrata v Alpino še vedno odprta, če bi se mi v Ljubljani zataknilo. Verjetno bi me bilo sram to storiti, toda priznanje, ki mi ga je s tem dal za moje delo, mi je v podajanju v negotovost veliko pomenilo.

In naprej?

V Ljubljani sem doštudirala slavistiko in etnologijo. Po opravljeni diplomji leta 1974 sem se zaposlila na Inštitutu za slovensko narodopisje pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani, kjer sem še danes. Magisterij sem leta 1987 opravila iz etnologije, doktorirala sem leta 1993 v Zagrebu.

Zaposleni ste na Inštitutu za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU. Nam opišete svoje delo?

Ukvarjam se s slovstveno folkloro, kot danes temu rečeno s prenovljeno terminologijo. Po starem: z ustnim ali ljudskim slovstvom. Svoje področje zelo tesno povezujem s slovenistiko, literarno vedo na eni strani in jezikoslovjem na drugi. Slovstvena folklorja je del besedne umetnosti, starejša in drugačna od literature, toda še vedno besedna umetnost. Knjige oz. literaturo napišejo pisatelji, medtem ko je zbiranje slovstvene folklore prepuščeno strokovnjakom.

Najprej nisem vedela, kako zagrabit za to delo. Bila sem prepuščena sama sebi. Polagoma pa se mi je izkristaliziralo. Gradivo sem zbiral z najrazličnejšimi akcijami, kot smo temu rekli pred dvajsetimi leti; danes bi dejali: projekti. Sad tega dela je zbran v knjigi Slovenske povedke iz 20. stoletja, ki so

izšle konec leta 2003 pri celjski Mohorjevi družbi. Pri tem delu sem začutila, da so na terenu ljudje, ki so tudi pripravljeni to početi.

Moj mentor je bil sicer prepričan, da je samo eden v Sloveniji, ki je sposoben tega, jaz pa sem se zavedala, da bi veliko gradiva propadlo, če bi se zanašali nanj, ker en sam človek, naj je še tako zagnan, s svojim

delom ne more pokriti naše ljube Slovenije, čeprav ni velika. Odločila sem se, da bom ubrala svojo pot, da bom poskušala najti na terenu sodelavce, in jim pri delu stati ob strani, jih usmerjati, voditi. Najprej sem skušala pridobiti ljudi za to delo s sestanki, pa ni šlo. Začela sem, po pokrajinskem ključu, iskati osebne stike z morebitnimi sodelavci.

Ko pridobim privoljenje ljudi, najprej poskušam oceniti, koliko kdo zmore, kako zmore. Če je slavist, brez dvoma lahko zahtevam od njega več. Pri zbirki Glasovi so sodelovali poleg učiteljev tudi veterinar, finomehanik, upokojenci, najstarejša med njimi je bila stara že čez sedemdeset let. Od vsakogar zahtevam v skladu z njegovimi/njenimi možnostmi. Ob jezikovnih zagatah pokličem na pomoč strokovnjake za slovenska narečja, narečjeslovce, ki pomagajo gradivi jezikovno urediti. Bistvena je volja. Vse se dá urediti, samo če je volja pri ljudeh. Zgodbe je treba sproti opremiti s potrebnimi podatki: kdo jo je povedal, -a, letnico rojstva, od kod se je priselil, -a, kdo jo je zapisal, -a, itn.

Rodila se je knjižna zbirka Glasovi. V tej zbirki pri Kmečkem glasu izhajajo knjige, ki prinašajo folklorne pripovedi iz posameznih slovenskih pokrajin. Tako smo v 28 knjigah zbrali doslej natanko 8623 povedke in pravljice, šale in anekdote, spomine in etnološke pripovedi, praviloma vse zapisano v narečju.

Že prej ste omenili knjigo, ki je nastajala vse od začetka vašega dela, izšla pa je šele konec preteklega leta – Slovenske povedke iz 20. stoletja. Kako da tako pozno? Kako je nastajala?

Ta knjiga je v bistvu prvi "terenski" sad, ki je zelo dolgo zorel. Kako je knjiga nastajala? Izmisliha sem si celo vrsto akcij, kako priti do terenskega gradiva. Dobila sem seznam vseh osnovnih in srednjih šol po Sloveniji, katerim sem poslala neke vrste okrožnico z vabilo za sodelovanje. Javilo se mi je približno 10% šol; malo, vendar bolje kot nič. Za sodelovanje sem prosila mojega kolega na etnologiji, dr. Janeza Bogataja in študentje so mu pridno nosili material. Vidi se, da so vajeni terena, da jih ni strah iti med ljudi. Pregledala sem vse diplomske in seminarske naloge na slavistiki in etnologiji in nekaj se je našlo. Za sodelovanje sem prosila tudi Jasno Vidakovič na tedanjem radiu

Ljubljana, pa Mita Trefalta, ki je imel neke zelo popularne oddaje na slovenski televiziji. Zelo dober odziv je bil tudi na razpisano akcijo pri Nedeljskem dnevniku, ker so tja večinoma pošiljali starejši. Njihovi zapisi so daljši, bolj razviti in vidi se, da so s temi zgodbami ljudje še živeli; medtem ko so otroci pošiljali bolj obnove tistega, kar so jim bili povedali. Zelo lepo smo sodelovali z s Pionirskim listom / Pil, danes Pisani list, in nekdanjim Pionirjem, iz katerega se je razvila današnja Gea. Obe uredništvu sta nekaj let razpisovali akcije z različnih predmetnih področij. S temi akcijami smo zbrali največ. Vsega skupaj se je nabralo okrog 10 000 enot gradiva. Vse to gradivo je čakalo, čakalo, da sem ga najprej oštevilčila (signirala), kar se vidi tudi v omenjeni knjigi, saj ima vsaka v njej objavljena zgodba svojo arhivsko številko, pod katero je shranjen originalni zapis. Ko sem vse pripravila za objavo, nikakor nisem mogla najti založbe, ki bi bila pripravljena gradivo objaviti v narečjih. Po desetih letih čakanja je knjiga zagledala luč sveta pri celjski Mohorjevi. Knjiga je doživela lep sprejem v Žireh in Škofji Loki. Predstavljena je bila tudi v Celju. Tudi najinega intervjuja v tej zvezi sem vesela.

Kako to, da ste se odločili zbrane zgodbe poimenovati povedke. Odkod ta izraz? Je to novo poimenovanje?

To ni nov izraz, je pa obujen. Oživil ga je dr. Milko Matičetov. Na začetku sem se mu tudi sama malo upirala. S študijem pa sem sčasoma uvidela, da je pojem že uveljavljen, da lahko na ta način zelo imenitno, pedagoško čisto razložim razliko med pojmom povedka in pravljica. Povedka izhaja iz glagola *povedati* (dovršni glagol) in že to pove, da je to nekaj kratkega. Za povedke je značilno, da jih lahko slišimo tudi mimogrede, ko gremo na pot, nam kdo na hitro navrže kako zgodbo, zakaj se ta vas imenuje tako in tako. Pravljica pa izhaja iz glagola *praviti*, kar nakazuje trajanje. Za pravljico si moramo vzeti čas. Pri naslovu knjige sem izrabila priložnost, da vidno uporabim ta izraz. Zbirka resnično pokriva zgodbe iz 20. stoletja. Zapisovali so jih večinoma otroci in študentje v 2. polovici 20. stoletja. vendar po pripovedovanju ljudi, ki so se večinoma rodili že v prvi polovici 20. stoletja. Torej - resnično bogastvo 20. stoletja.

Zbirka prinaša 565 povedk iz vsega slovenskega etničnega prostora. Kako ste jih razvrstili?

Po vsebini sem jih razvrstila na bajčne, razlagalne, legendne, strašljive, zgodovinske, socialne in šaljive. *Bajčnih* se najbolj veselim. Slovenci praviloma nimamo bajk, le povedke z bajčnimi sestavinami. S svojo snovjo bajke lahko segajo tudi tisočletja v preteklost. *Razlagalne* povedke lahko zajemajo že čisto sodobno snov. *Legendne* se navezujejo izključno na krščanski kulturni krog, kakor se bajčne na mite oz. predkrščansko obdobje. *Strašljive* – že ime samo pove, da v njih nastopajo strahovi, ponavadi so to prividi, spomini, kar se je dogajalo s pričakovanjem smrti ali po njej tistim, ki so ostali. *Zgodovinske* se nanašajo na kar koli zgodovinskega, od Atile naprej, pojavljajo se Turki in Francozi, pa bolj sodobne teme, o tehničnih pridobitvah. Ena taka je znana, npr. ko je inženir obvestil lastnico stare hiše, da bo šla trasa železnice ravno skozi njihovo vežo. Ženica pa mu odgovori: "Ja, lahko, toda mi zvečer vrata zapremo!" *Socialne* se nanašajo

na socialno strukturo prebivalstva: revni – bogati, pametni – manj pametni, ...ta žakelj je zelo raztegljiv. *Šaljive* – samo ime pove, za kaj gre.

Ste pri svojem delu kdaj "zašli" v Zavratac?

Še kot študentka sem raziskovala mejo žirovskega govora in takrat, leta 1972, sem v hudi zimi v visokem snegu peš po stezi iz Podklanca prišla v Zavratac do Matjaževih. Utrujena od snega sem obtičala kar tam. Cel dan je snežilo. Nikamor naprej nisem šla, kar tam sem obsedela. Lepo so mi postregli, kruh, klobasa, čaj. Zelo lepo mi je bilo. Pa peli so mi. Ko sem se vračala, je šlo lažje, saj je bilo navzdol. Imam pa že dolgo željo, še priti v Zavratac in morda tudi osebno predstaviti svoje delo.

Kako ocenjujete našega Oglarja?

Ko sem ga prvič dobila v roke in ga listala, mi je bil takoj simpatičen. Ob njem se počutim tako prijetno domače. V njem je veliko etnološke snovi, zato mi je dragocen tudi s tega vidika. Že sedaj, kakšna dragocenost bo šele čez 100 let za vaščane vsak tak zapis. Četudi pišejo otroci. Priporočila bi vam le, da skrbno navajate tudi pripovedovalce, njihovo starost, kdo je članek zapisal. Vse to, kar se sedaj sicer ve, pa ni zapisano, se čez leta pozabi, izgubi.

Spoštovana dr. Marija Stanonik, prav lepa hvala za prijeten in tople pogovor. Upajmo, da bodo naši bralci iz njega začutili tisto dragocenost, ki tako srčno odseva iz vašega dela – ohranjanje naše pristne jezikovne dediščine. In dobrodošli v Zavratacu!

Za pokušino objavljamo nekaj povedk iz predstavljene knjige Marije Stanonik:

RAZBITI VRČ

Popotnika sta se ustavila na samotni kmetiji, da bi poprosila za okrepčilo. Ker razen otrok ni bilo nikogar doma, sta prosila otroke za pijačo.

Otroci so radi ugodili njuni prošnji in prinesli velik lončen vrč jabolčnika. Žejna popotnika sta vrč hitro izpraznila in otroke vprašala za račun...

Najstarejši otrok se je oglasil: »Ata so rekli, da ga lahko damo zastonj, ker je vanj padla podgana.«

Tujec se je strašno razjezil, vrgel vrč ob tla, da se je razbil. Otroci so zajokali, najmlajši pa je dejal: »Kam bomo pa zdaj lulat hodili, ko ste, stric, posodo razbili?«

Laško, 1983

MATIC BERE

Matic, ki ni znal brati, si je vseeno kupoval časopis, da je gledal slike. Nekoč pride mimo sosed in ga vpraša: »No, kaj je novega po svetu, ko tako bereš časopis?«

»Gledam, kakšen karambol je moral tu biti. Vidiš, vsi avtomobili so tukaj prevrnjeni na hrbet.«

Držal je namreč časopis narobe v rokah.

Šentilj, Mislinjska dolina, 1985

TLAČANOVA ZADNJA ŽELJA

V starih časih, ko so še bivali in vladali kralji, je živel tlačan, ki so ga obsodili na smrt. Prišel je dan, ko naj bi ga obesili, in povprašali so ga po njegovi zadnji želji. Tlačan je nekaj časa premišljeval, nato je rekel: »Obesite me na drevo, ki bo meni po volji.«

Potem si je šel izbrat drevo v gozd, z njim pa so šli še krvnik in dva biriča. Hodili so in hodili in prehodili že cel Trnovski gozd,

a primerne drevesa niso našli. Vsi trije spremljevalci so godrnjali, ali si ne bo že izbral drevesa. Sedaj, ko so bili vsi trije spremljevalci utrujeni, je tlačan vedel, da jih bo lahko prelističil. Hodili so še nekaj časa, ko je zagledal tlačan kraj poti njivo, na kateri je rasel fižol. Tlačan je ves vesel dejal spremljevalcem:

»Obesite me na tole fižolovo vejo!«

Ker ga niso mogli obesiti na šibko fižolovo vejo, je bil po takratnih zakonih kazni oproščen. Ko je to slišal podložnik, je poskočil kot zajec ter izginil v gozdu. Še prej pa je rabljem pokazal jezike.

Šempas pri Novi Gorici, 1969

Z MRTVIMI SE NI ŠALITI

Bilo je v postnem času, ko so verniki vsako jutro zagledali na belem prtju krvave obris nekega obraza. To jih je navdalo z grozo in s strahom, tako da si nihče ni upal ostati v cerkvi čez noč in priti stvari do dna. Pa so se nekega dne vaški fantje prepirali, kdo je največji junak med vsemi. Junačili so se na vse načine in takrat se je nekdo domislil, da bi lahko proglasili za zmagovalca tistega, ki se ne bi bal prebiti noči v cerkvi. In res se je odločil eden izmed njih, da sprejme izziv. Zvečer se je skril na cerkveni kor in nestrpnost čakal. Ko je ura odbila pol dvanajstih, se je odprla grobnica zraven oltarja.

Iz nje je vstal človek, si sezul nogavice ter se začel po kolenih plaziti okrog oltarja. Vedno, ko je prišel mimo oltarja, si je obrisal poten obraz v prt. Za časa življenja je bil namreč hud grešnik in mu grehi niso dali miru pa se je zato v vsakem postnem času pokoril in krvavi pot potil. Fant, skrit na koru, je izkoristil trenutek, ko je bil rajnik za oltarjem. Hitro je smuknil v cerkev in mu »sunil« eno nogavico. Ko se je vračal v skrivališče, je s kredo na vsako stopnico narisal velik križ. Potem je skrit opazoval, kaj se bo zgodilo. Rajnik je nekaj minut pred polnočjo končal svoj obred, sedel je na stopnico pred oltar in si začel obuvati nogavico. Ko je opazil, da mu druga manjka, si je snel prvo in si jo obul na drugo nogo. Takoj nato pa si jo je znova sezul in si jo oblekel spet na prvo nogo. To se je ponavljalo, dokler fantu na koru ni postalo vse skupaj smešno in se je naglas zasmel. Takrat je rajnik spoznal, da ni sam. V hudi jezi se je zapodil proti stopnicam, ki so vodile na kor. Toda zaustavil se je takoj, ko je zagledal narisane križe. Odšel je v grobnico in iz nje prinesel leseno rakev. Vrgel jo je po cerkvi, da se je razletela na mnogo kosov. Deske je nato polagal na stopnice s križi. Ko mu jih je zmanjkalo, se je spet vrnil po novo rakev. Fant je v nepopisni grozi bežal vedno proti vrhu, rajnik pa mu je sledil. In tedaj je na srečo ura odbila polnoč. Rajnik se je moral vrniti v grob, fant pa je bil rešen.

Ko so ga naslednji dan poiskali prijatelji, da bi ga povprašali, kako je bilo, so s presenečenjem ugotovili, da je največji junak njihovega kraja osivel kar čez noč.

Lehen na Pohorju, 1982

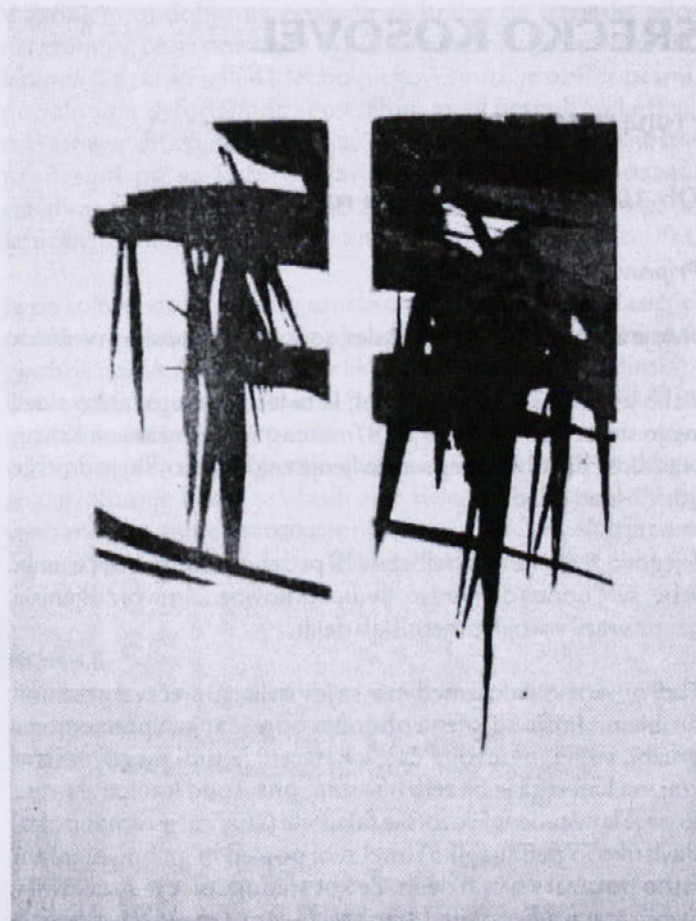
O POTEZI V USTVARJALNEM PROCESU

Irma Gnezda

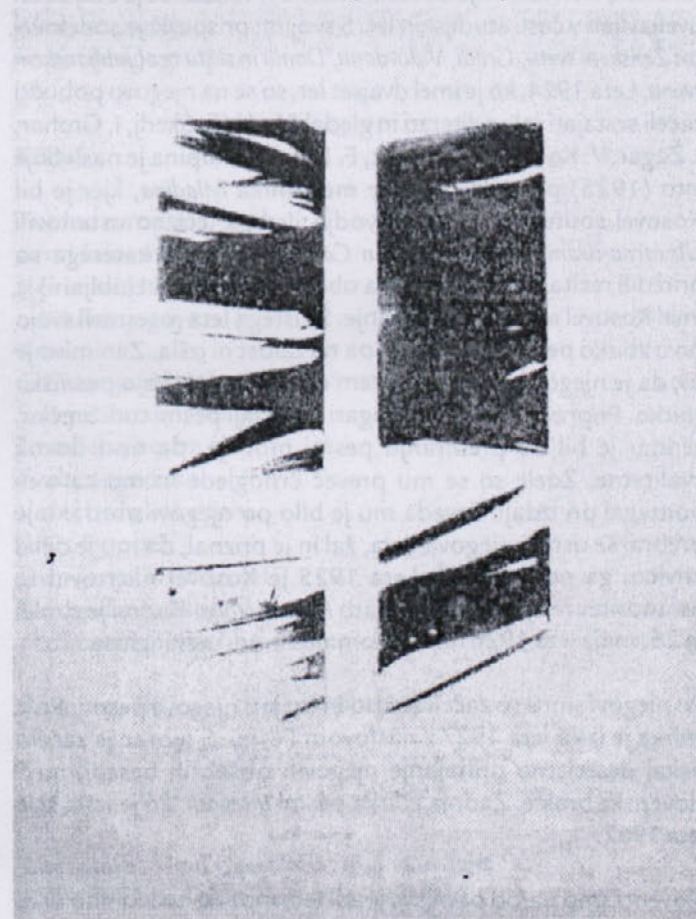
Poteza se v likovnem delu nanaša na prostor in čas umetnikovega dejanja. Vidimo jo kot sled nekega dejanja na površini ali v prostoru, v določenem časovnem izseku, v nekem trenutku ustvarjalnega procesa. Je sled gibanja umetnika v prostoru in času. Gibanje njegovega telesa je odraz njegovih misli, občutkov in čustev. Je preplet psihičnih in fizičnih energij umetnika. V potezi se združujeta telo in duh, v njej čutimo umetnikovo energijo, njegovo aktivnost, odločnost. Energijo, ki je vsepovsod, je neuničljiva, se pretvarja iz ene oblike v drugo in vedno znova išče nove. To je bistvo vsakega procesa v naravi. Naravnim procesom spočetja, rojstva, odraščanja, zorenja, staranja, umiranja je podvržen tudi ustvarjalni proces.

Poteza ni samo dokaz umetnikove prisotnosti v določenem času in prostoru, je izraz načina njegove prisotnosti. Skozi oblike se v materiji uresničuje njegova energija, splet njegovih misli, občutkov in čustev. Da lahko sledi njihovim impulzom v ustvarjalnem procesu, mora biti njegova poteza dovolj spontana in sproščena. Skozi vajo in ponavljanje postanejo gibi nezavedni, ponotranjeni, predvsem pa izčiščeni. Obvladovanje materiala in tehnike dajo umetniku samozavest, da z njimi prosto, neobremenjeno eksperimentira in raziskuje nove možnosti likovnega izraza. Vtis spontanosti, sproščenosti, naključja, ki nastane v likovnem delu, ni samo izraz nekontroliranega, nebrzdanega ustvarjanja, ampak je tudi preudarno polaganje potez v likovni prostor. Procesu mišljenja potekajo nezavedno in umetnik se lahko prepušča občutkom in jih izraža. Prehajanje in združevanje zavednih in nezavednih plasti se tako odraža na slikovni površini. Pojavljajo se naključne, nenačrtovane oblike, polne življenja in nabite z lastno energijo. Te ureja v medsebojne odnose in išče ravnotežja. Kakor v vsakdanjemu življenju iščemo svoj prostor v odnosu do drugih ljudi, se prilagajamo, uveljavljamo. Zato se lahko v ustvarjalnem dejanju simbolično očiščujemo vsakdanjih napetosti, ki se porajajo v medsebojnih odnosih, v uveljavljanju našega sveta v zunanjem svetu.

To možnost ima tudi likovno ustvarjanje v šolskem vsakdanjiku. Poleg razvijanja različnih sposobnosti za likovno izražanje in ustvarjalnosti, spoznavanja osnov likovne teorije, razvijanja občutljivosti za likovne vrednote, itd..., ima tudi možnost sproščanja napetosti in konfliktov, ki nastajajo zaradi različnih možnih pritiskov s strani staršev, učiteljev in sovrstnikov, pa tudi zaradi njihove splošne preobremenitve. Skozi ustvarjalni proces se lahko odraščajoči otrok simbolično uveljavlja, išče svojo vlogo v svetu, lastno identiteto in raziskuje samega sebe. Mislim, da lahko na tak način, skozi poudarjanje ustvarjalnega procesa, samega dejanja, ne samo njegovih rezultatov, prispevamo k bolj zdravim, sproščenim in zrelim odnosom med ljudmi.

Poteze časa 1, Irma Gnezda, reserve in akvatinta, jedkanica, 2003

Poteze časa 2, Irma Gnezda, reserve in akvatinta, jedkanica, 2003

SREČKO KOSOVEL

(1904 – 1926)

Ob 100-letnici njegovega rojstva

Pripravila Alenka Kotar

»Moje življenje je moje, slovensko, sodobno, evropsko in večno.«

Tako je zapisal Srečko Kosovel, ki bi letošnje leto lahko slavil svojo stoletnico. Rodil se je 18. marca 1904 v Sežani na Krasu. Na žalost pa je bilo njegovo življenje zelo kratko, saj je umrl že kot 22-letni mladenič.

Njegovo življenje nas najbrž ne bi posebno zanimalo, če ne bi sebe, svoj odnos do narave, ljudi, domovine... in svoj življenjski nazor izrazil v svojih umetniških delih.

Tudi on, kot vsakdo izmed nas, se je v življenju srečeval z različnimi problemi. Prišla so krizna obdobja odraščanja, spremembe v družbi, vojna in povojni čas, v katerem je tudi njegov rojstni kraj, na katerega je bil zelo navezan, prišel pod Italijo... Na vse to pa je kot študent Filozofske fakultete (študiral je romanistiko, slavistiko in pedagogiko) imel svoj pogled in ga bolj ali manj jasno pokazal v svojih delih. Že kot srednješolec je sodeloval v različnih literarnih krožkih (*Kras, Mlado jutro, Lepa Vida*) in revijah (*Zvonček, Novi rod, Trije labodi in Mladike*), vendar se je bolj začel uveljavljati v času študijskih let. S svojimi prispevki je sodeloval pri *Ženskem svetu, Grudi, Vidovdanu, Domu in svetu* ter *Ljubljanskem zvonu*. Leta 1924, ko je imel dvajset let, so se na njegovo pobudo začeli sestajati mladi literati in gledališčniki (S. Škerlj, I. Grohar, J. Žagar, V. Košak, C. Debevec, F. Delak). Skupina je naslednje leto (1925) prevzela urejanje mesečnika *Mladina*, kjer je bil Kosovel sourednik in idejni vodja. Istega leta so ustanovili *Literarno-dramatični krožek Ivan Cankar*, v okviru katerega so priredili recitacijska večera. Na obeh (v Zagorju in Ljubljani) je imel Kosovel uvodno predavanje. Še istega leta je sestavil svojo prvo zbirko pesmi *Zlati čoln*, ki pa na žalost ni izšla. Zanimivo je to, da je njegov brat Stano v tem času že izdal svojo pesniško zbirko. Pripravljen je bil pomagati pri izdaji pesmi tudi Srečku, vendar je bil ob prebiranju pesmi mnenja, da niso dovolj kvalitetne. Zdele so se mu preveč črnoglede in mu zato ni pomagal pri izdaji. Seveda mu je bilo po njegovi smrti, ko je prebral še ostala njegova dela, žal in je priznal, da mu je delal krivico, ga podcenjeval. Leta 1925 je Kosovel načrtoval še ustanovitev revij *Konstrukter*, nato *Kons* in *Volja*. Pozimi je zbolel in 26. maja leta 1926 umrl v Tomaju zaradi meningitisa.

Po njegovi smrti so začeli zbirati in urejati njegove pesmi. Prva zbirka je izšla leta 1927 z naslovom *Pesmi*. S tem se je začelo nekaj desetletno prihajanje njegovih obsežnih besedil med slovenske bralce. Zadnja zbirka pesmi *Integrali '26* je izšla šele leta 1967.

Slovenci smo narod pesnikov, radi rečemo. To nedvomno drži, če postavimo za merilo kvantiteto, koliko pesmi nastane.

Menda v Sloveniji izide vsako leto okrog 150 pesniških zbirk, to je dve do tri na teden. Res veliko. Vendar, koliko pesmi je tistih, katerim lahko rečemo, da so umetniške? To bo pokazal čas. Nedvomno pa so pesmi Srečka Kosovela tiste, ki sodijo v sam vrh slovenske poezije. Njegova dela živijo, so aktualna tako po umetniški, eksistencialni, kot tudi družbenopolitični strani.

Ob prebiranju njegovih del in po analizah literatov lahko njegova dela na grobo razdelimo na tri stilna področja – impresionistična dela, ekspresionistična in zadnja konstruktivistična oz. avantgardna. Vseh delih pa nam Kosovel razgrinja sebe kot pogosto obupanega, kot človeka z globoko navezanostjo na rodni Kras, Slovenca, ki ni brezbržen, da smo zaradi majhnosti in pogosto premajhne angažiranosti kot narod ogroženi. Opozarja nas na propad in utopitev v Evropi, ki po njegovem mnenju, glede na takratne družbene razmere (vzpon evropskih totalitarizmov), nima obetajoče perspektive. Tako Evropi kot slovenski družbi dvajsetih let 20. stoletja izreka nezaupnico. Opozarja, da se ljudje premalo zavedamo, čemu živimo. Bolj bi se morali potruditi za lepoto svoje duše, se truditi za lepo, resnično in dobro. To hrepenenje po lepoti je pokazal tudi v spisu ob petinsedemdesetletnici Prešernove smrti (leta 1924), katerega je zelo cenil, ter pravi: **»A rad bi samo eno, da v tej temni dobi, ko smo pozabili, čemu živimo, da vzamemo v roke njegove (Prešernove) poezije in da poizkušamo dobiti v njih one moči, ki pomagajo v trpljenju in v borbi, ki daje človeku vero v življenje, ki kaže življenju cilj. Kajti posebna lastnost globokih in lepih duš je, da pokažejo svoje življenje, da pokažejo edino pot, ki jo mora hoditi duša: k Lepoti.«**

Najzgodnejše pesmi so večinoma impresionistične, zelo čustvene in prepojene s kraškimi motivi. Označimo jih lahko kar z njegovima verzoma: *Moja pesem je Kras.* in *Človek išče svoj obraz. Kras. Kras.* Že iz osnovnošolskih let poznamo lepi impresionistični pesmi *Kraška jesen* in *Balada o brinjevki*. Med te sodi tudi pesem z naslovom *Jutro na gori*.

JUTRO NA GORI

Sonce sije na lepe robove,
ki jih poljublja jutranji hlad,
te sive ostrine, te puste vrhove,
te imam rad.

Nad vsemi polji, nad vsemi dolinami
srebrí se meglá;
tu sem kot orel med sinjinami
blizu Boga.

V Kosovelovih delih, zgodnjih, predvsem pa poznejših, se čuti črnogledost, obupanost in hkrati hrepenenje in vera v lepo, kar pa se mu vse bolj izmika. Dela, ki jih lahko označimo kot ekspresionistična, so polna razmišljanja o smislu oz. nesmislu bivanja, najdemo pesmi, ki so socialno borbene in idejne, predvsem pa osebno izpovedne. Še vedno se v njih pogosto pojavljajo kraški motivi, ki pa preidejo v razmišljanje o smrti. Iz tega obdobja nam je poznana pesem *Ekstaza smrti*, v kateri obupuje nad takratno evropsko družbo in človekom, ki je vpet v njene vezi. Primer ekspresionizma je tudi pesem *Ecce homo*.

ECCE HOMO

S teboj govorim, pa sem ti daleč.
Senca je zrasla v tisoč senc.
Sam sebe ne ločim v njih, ne poznam.
Kako naj ti rečem, kam?

Mrzel pepel leži nad sencami.
Živci izmučeni od abstraktnih oblik
lastnega jaza.
Bog. Ne poznam mu obraza.

Eno je vroče: žeja Pravice in Odrešitve.
Eno je sveto: Preprosto in Pristno.
A nad nami
melanholija sivih tlakov,
mrličev, ki ne morejo umreti.

P.S. Vem, da ne morete tega razumeti.

V zadnjem obdobju pa postane za bralce na trenutke zelo nerazumljiv, če ne poznamo okoliščin nastanka pesmi. V zbirki *Integrali '26*, ki so izšli 41 let po njegovi smrti, je oblika pesmi popolnoma deformirana. Po vsebini gre v pesmih za kritiko takratnega družbenega stanja, kritiko znanosti, umetnosti, predvsem pa se kaže ustvarjalčeva burna osebnostna razvihranost, razočaranost nad življenjem. Skratka do vsega je kritičen, pesimističen in na trenutke celo depresiven.

Je pa to tudi doba, ko se v umetnosti nasploh rušijo klasične oblike in v ospredje prihaja abstrakcija (med bolj znanimi v glasbi je npr. A. Schonberg in v likovni umetnosti V. Kandinski). Ustvarjalci segajo po novem, svežem, nepoznanem. Rodi se modernizem oz. avantgarda. Tako tudi Kosovel med svoje verze, besedila vključuje npr. matematične formule in druge znake. Nizanje besed je včasih zelo nelogično, nerazumljivo, vendar do popolne abstrakcije nikoli ne pride. Svoj slog je sam označil kot konstruktivizem. Primera takih pesmi sta:

KONS.5

Gnoj je zlato
in zlato je gnoj.
oboje = 0
0 = ?
AB <
1,2,3.
Kdor nima duše,
ne potrebuje zlata,
kdor ima dušo,
ne potrebuje gnoja.
I,A.

KONS

Truden evropski človek
strmi žalostno v zlato večer,
ki je še žalostnejši
od duše njegove.
Kras.
Civilizacija je brez srca.
Srce je brez civilizacije.
Izmučena borba.
Evakuacija duš.
Večer peče kot ogenj.
Smrt Evrope!
Usmiljenje! Usmiljenje!
Gospod profesor,
razumete življenje?

Razumeti življenje, to je res vprašanje.

Literatura: Mein Gedicht ist mein Gesicht
KOSOVEL, Edition Thanhäuser, 2004

IZKORISTIMO PRILOŽNOSTI

Franc Bogataj

Dolgočasna in deževna nedelja je, ko človek premišljuje, kaj bi počel. Kljub velikim možnostim se je včasih težko odločiti. Rešujem križanko, gledam opise za vodoravno, kar nekaj časa mi je šlo, a se mi je reševanje ustavilo. Pogledati sem moral navpično. Navpične besede mi bodo odkrile to, kar ne vem za vodoravno. Ker mi tokrat ne gre najbolje, se odločim, da izpolnim obljubo in napišem obljubljeni prispevek za Oglarja.

Tudi življenje je nekakšna križanka z vodoravnimi in navpičnimi razsežnostmi. Imamo razne redne obveznosti, konjičke in če k njim prištejemo še razna praznovanja, nam tako kot črk v križankah zmanjka časa. Pa vendar: čas je potrebno razporediti na delo, zabavo, prostočasne dejavnosti in počitek. Svoj smisel bomo našli prav v tem, da se odločimo za nekaj, kar izhaja in naših notranjih potreb. V dejavnostih, ki nam pomagajo, da se odpočijemo od napornega vsakdana. Tako kot časopisi, ki imajo razna poglavja, za katere bralci menijo, da je v njih marsikaj odveč, za veliko stvari pa menijo, da jih je premalo, je tudi s časom. Eni ga zapravljajo s pohajkovanjem, drugi ob gostinskih šankih. Nekateri gredo v cerkev k maši, na sprehode in izlete, nemalo pa je takih, ki poležavajo na kavčih. Redki pa so, ki kavč zamenjajo za pero ali pa za tipkovnico računalnika. Brez teh, ki se igrajo s črkami naše abecede, s povedki, zaimki in pridevniki in s tem sestavljajo prispevke, ne bi bilo tudi te revije. Te se prav gotovo razveselimo vsi iz zavraške župnije, ki smo od tod odšli po svetu.

Letošnja zima je bila do sredine meseca aprila takšna kot zima mora biti – mrzla in snežena. Na svoj račun so prišli vsi, ki imajo radi ta letni čas. Priložnosti za smučanje, sankanje in drsanje je bilo dovolj. Pa še kakšnega sneženega moža so lahko otroci naredili. S tem smo se sprostili in poskrbeli za naše dobro počutje. Vključimo se torej v aktivnosti za izboljšanje našega počutja, kar je nedvomno tudi razvedrilo. V tem letnem času je dovolj priložnosti za hojo, planinarjenje in razne športne dejavnosti, pa čeprav zahtevajo veliko volje, truda in odrekovanja. Vse je potrebno delo, razvedrilo in počitek. Ne pozabimo pa na zmernost, da nas pretiravanje ne bo pripeljalo v zdravniško čakalnico. Le s tako bomo svojo življenjsko križanko uspešno reševali.

Želim vam pravega ravnovesja, pa bo življenje lepo. Pa naj bo to od delu, razvedrilo ali pa tudi pri šanku.

(Logatec, 9. maja 2004)

LJUBEZEN

Veronika Hatlak

Telese se zavedamo: Ko nas zaboli, ali ko nam moda, strast in starost zadiši.

En svet je. Na tega smo poslani. Večji ko smo, bolj se ga oklepamo.

Bog - no ja. Ga omenjamo, v jezi mnogi preklinjajo. Vsemogočni ga ne priznavajo.

Ego naš. "Pokazat se - taka je." Že naslednji trenutek motiš se.

Ljubezen - tako hrepeneča. Dalj ko traja, bolj je izničena. Enako velja za besedo sreča.

Jeza, sovražstvo gresta kar sama z jezika. Kot vihar prideta - vse pomendrata, vse se umika.

Usmiljenje, sočutje, spoštovanje, poštenje: Teh besed smo polna usta. Dejanskost pa je bolj... pusta.

Biti - že Sokrat v svoji filozofiji - Mislim, torej sem. Torej jaz vem, kdo sem, čeprav nič ne vem.

Iti naprej - močnejši ko je avto, manj čutiš. To pravico si lastita le pešec in starec.

Molitev marsikoga reši pred latentno-hipokriznem vragom, ki se nahaja povsod in je pomešan med prod in šrod.

Srce naše v prsih bije!!! Bije??? Včasih tiho, včasih močno, se pa tudi razbije.

Trenutki so različni, vendar prav vsem vekom slični. Bolečina, delo nas teži in krepi.

Vreme bodi v srcu ali na nebu. Vedno se menja, nič ni trajnega.

Avseeno je življenje lepo in pošteno.

Radost nas objame, dih zastane, ko pred zavraško cerkvijo vid lepote sveta nas prevzame.

Nikdar ne obupaj; vedno naprej si upaj. Saj konec itak na koncu pride in ti ne uide.

Imetja našega telesa se ne zavedamo, kot za mavrico nedotakljivo tečemo.

Kar naprej usoda dokazuje: kmetje svoje, znastveniki, umetniki, politiki; prav vsi smo na isti tržnici.

Molitev!? Marsikoga potolaži, umiri.

Obljubljamo, da se bomo spremenili, a ne gre, ker so naši geni bolj prilagodljivi.

Je pa res lepo, če vsako jutro, ni važno, kje smo; se Stvarniku zahvalimo.

JEŽ

Veronika Hatlak

Bil je vroč, soparen poznoavgustovski večer. V vsaki hiši je bilo vse narobe. Majhni otroci so smrkavo jokali, prašiči so cvlili, kokoši so menderale vrtove, krave so ušle v solato, zelje, ne pa v hleve. V kozolcih so bili pokvarjeni vozovi, naloženi s težkimi žitnimi snopi. Vse je kričalo in se balo, ker se je bližala nevihta.

Jaz sem pri Rupniku bosa gnala govedo v štalo, Rupnica mi je dala kos kruha, sama pa sem s šprgerta vzela toplo kavo, ki me je prijetno pogrela.

Bila je že tema in tečem od Rupnika domov. V zraku se je bliskalo, čutila sem prve kaplje dežja; mene strah. Pritečem v sotesko in brcnem v bodeč predmet. Zajočem od strahu in bolečine. Za mano sta kot dva angela prišla Marica Štirnska in Francelj Matjažev. Prijetno me potolažita in povesta, da je to jež. Spremljata me do doma, vmes se smeje pogovarjata.

Doma je zopet mama kričala, kod hodim. Jaz pa grem v zgornjo hišo na ta malo posteljo na ovseno plevnico spat. Še slišim mamino vpitje, cviljenje prašičev in močno zaspim. Sanjam o Marici in Franceljnu, kako dobra sta bila ta večer in na sploh dobra človeka.

Ja, takrat sem smela v nezaklenjeno hišo na ovseno plevnico leči in prespati. Potem sem gradila z neskončnimi mukami s prigaranimi sredstvi na maminem svetu, z maminimi smrekami novo hišo. V tej hiši sedaj ni mame, krave, prašičev, kokoši pa tudi mene ne.

Tako je danes na svetu. Zato je danes toliko gorja in solza. Bog pa vse vidi in vse ve. Vedno poskrbi, da zmaga resnica in pravica, vse ob svojem času.

KO ODPRAVLJAM SE V MESTO

Janez Gantar

Ko odpravljam se v mesto,
pričakoval sem boljšo cesto.
Jaz sem razočaran,
avto pa ves zgaran.
Peljem se po cesti tej
kot bi se peljal po lojtri.
Poka, škriplje in smrdi,
da za povedat vam ni.
Avto smili se mi močno,
saj za odpad bo.

V LOGU PRI VIPAVI

Janez Gantar

V Logu pri Vipavi
bili smo na zabavi.
Bilo je res lepo,
da za povedat ni bilo.
Ko peli smo Mariji,
smo se vsi veselili.
Marija nam je dala blagoslov
za večni krov.
Prišel je tudi Pirih škof,
nam najljubši gost.
Pove'l nam je,
da ima ravno danes rojstni dan,
zato je vesel že celi dan.

EVGEN GANTAR

Evgen Gantar deluje kot župnik v Grahovem (Baška grapa) in je upravitelj še treh župnij - Kneža, Rut in Podmelc. Otroštvo, mladost in novo mašo je pel v Zavrattu. Z nekaj pesmimi se je predstavil že v prejšnji številki, s še tremi pa v pričujoči.

Nocoj bi ti rad povedal,

da nisem sanjal
jutranjih zarij,
ko zbujal
v samotno se jutro
se z mislijo nate
sem nevede.
Bil je oltar in žrtev
na razpotjih žetev.
Kdo krasil bo pot,
pozabljena mi zmot?
Vem, samotna mi je pot
pospremi me na križev pot.

Dvoje ljudi,

vdano pobožnih
vstopa v katedralo...
...po sanjski pešpoti,
ki se pne samo v nebo
med:

- ZNOVA porojene upe
- PLAMENEČA ugasla spoznanja
- NEMA pričevanja smrtnikov...

Pristopil boš nekega dne,
pripravljen poprijeti
za
nikoli dokončano delo ugaslih oči.

Ogrnjen v molk boš
s kretno prihodnosti
oživil deželo ugaslih smehljajev.

LJUBEZEN

RAD K NEBU

bi dvignil svoje sanje
kot fantič, mladenič,
ko sem brezskrbno vriskajoč
prek polj in trat in goznih jas
odkrival raj nebeških sanj.

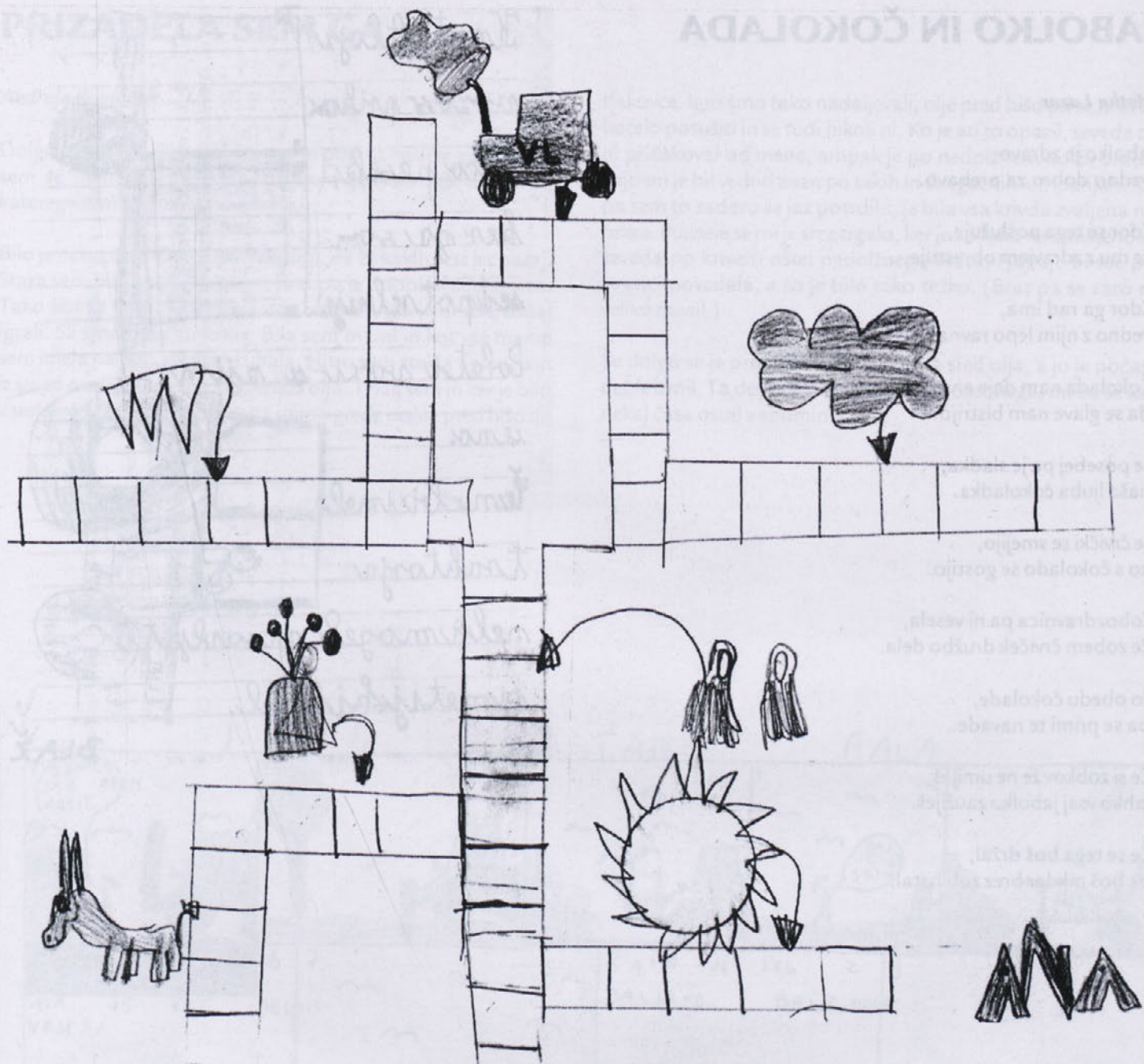
Med stezami, potmi, križišči
so sveta poti ostale ozke,
nebo zastrto, vrata v življenje
ostala so na pol priprta.

Kdo na pragu ne bi pokleknil
domov se vračajoč,
ne v noč, v dan svetla
in zemljo rodno bi poljubil?

Ne, nisem tujec!

Za vsako kapljo znoja vem
kje v zemljo rodovito padla je,
da rast bogata bi bila
in sad nikomur ne grenak.

Očeta slišan tihi je korak
in matere molitev sveta.

JABOLKO IN ČOKOLADA

Metka Lazar

Jabolko je zdravo,
vedno dobro za prebavo.

Kdor se tega poslužuje,
se mu z zdravjem obrestuje.

Kdor ga rad ima,
vedno z njim lepo ravna.

Čokolada nam daje energijo,
da se glave nam bistrijo.

Še posebej pa je sladka,
naša ljuba čokoladka.

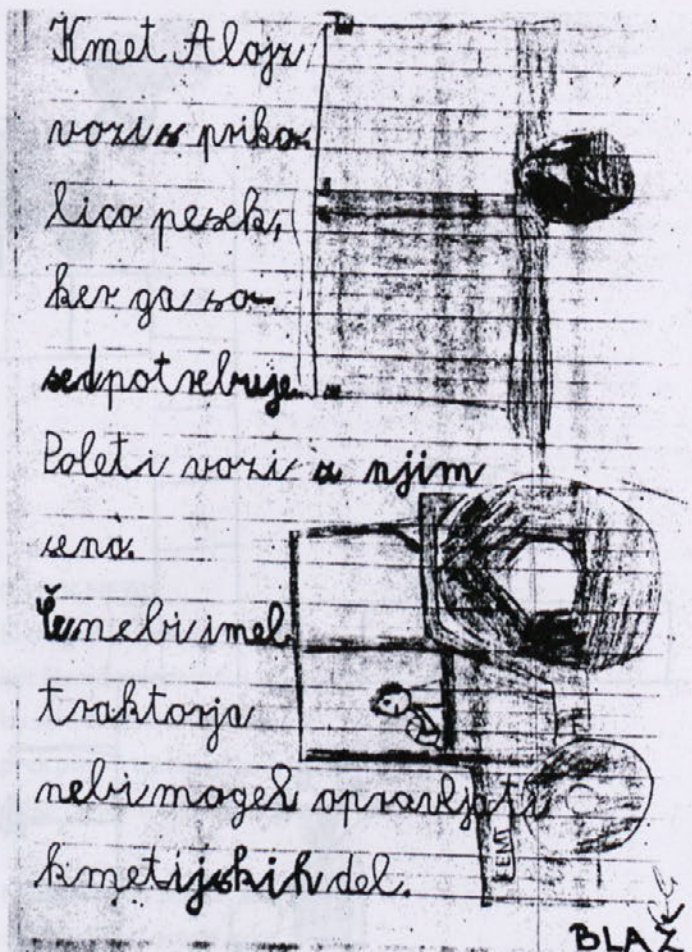
Še črvički se smejiyo,
ko s čokolado se gostijo.

Zobozdravnica pa ni vesela,
če zobem črviček družbo dela.

Po obedu čokolade,
pa se primi te navade.

Če si zobkov že ne umiješ,
lahko vsaj jabolko zaužiješ.

Če se tega boš držal,
ne boš nikdar brez zob ostal.

ZBIRKA

STRIPOV

BOŠTJAN, ŽAN, MIKO, MATEJ, LARA

PRIZADELA SEM GA

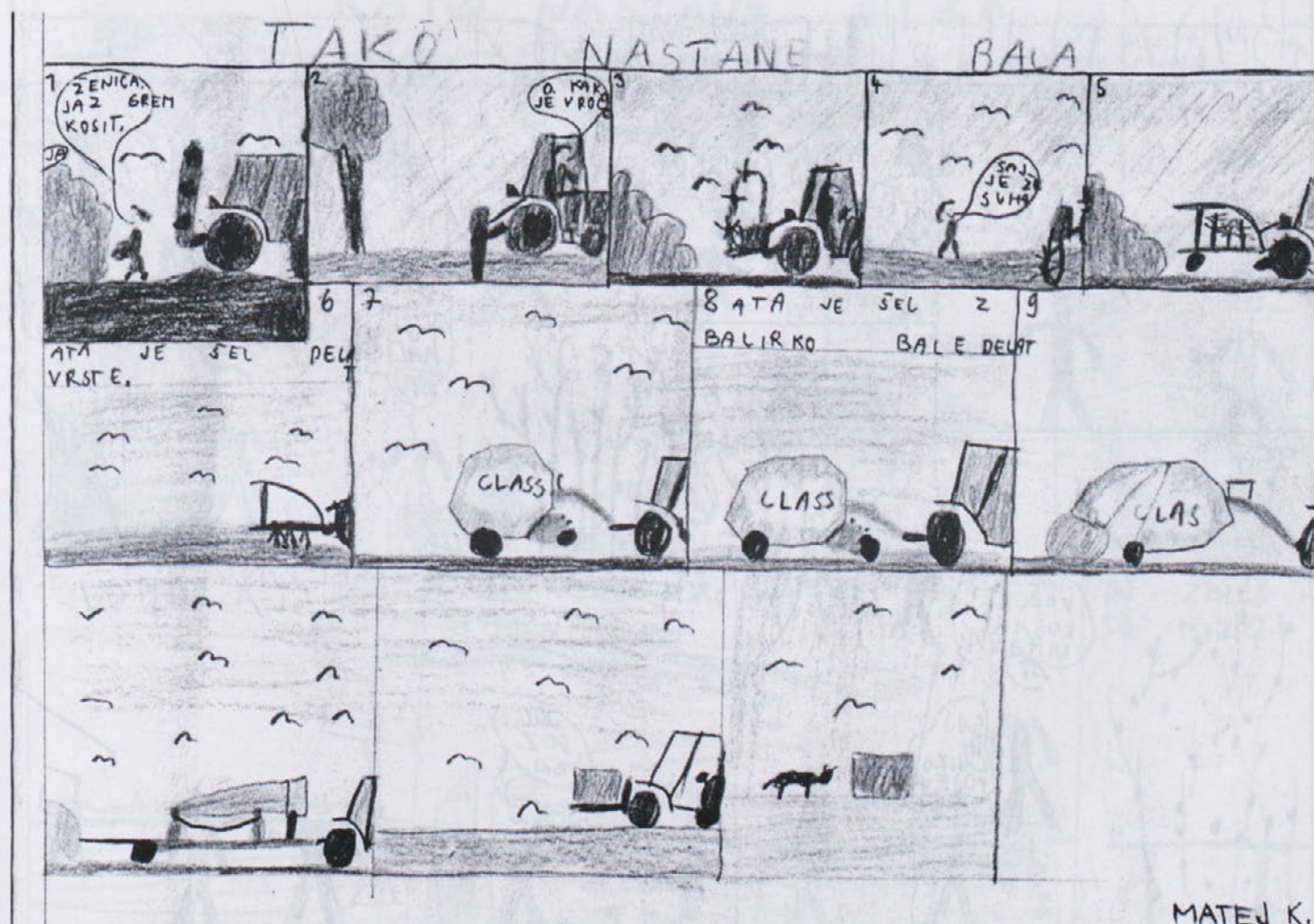
Andreja Kogovšek

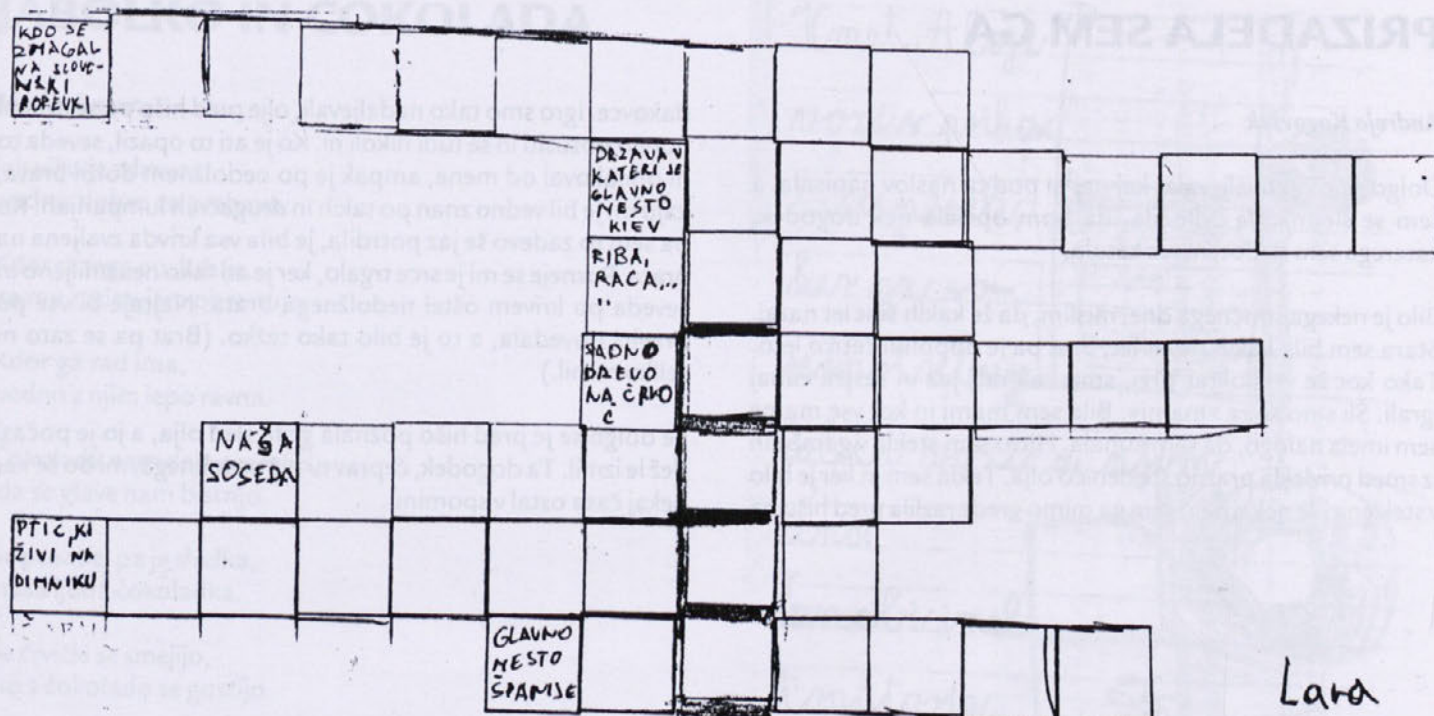
Dolgo sem premišljevala, kaj naj bi pod ta naslov napisala, a sem se slednjič le odločila, da bom opisala nek dogodek, katerega sem se potem res kesala.

Bilo je nekega sončnega dne, mislim, da že kakih šest let nazaj. Stara sem bila kakih devet let, brat pa je dopolnil četrto leto. Tako kot že velikokrat prej, smo se brat, jaz in sestra zunaj igrali. Šli smo se za »mami«. Bila sem mami in kot vse mame sem imela nalogo, da sem kuhala. Hitro sem stekla v garažo in iz smeti privlekla prazno steklenico olja. Tekla sem in ker je bilo v steklenici še nekaj olja, sem ga mimo grede razlila pred hišo na

tlakovce. Igro smo tako nadaljevali, olje pred hišo pa se ni in ni hotelo posušiti in se tudi nikoli ni. Ko je ati to opazil, seveda to ni pričakoval od mene, ampak je po nedolžnem dolžil brata, kajti on je bil vedno znan po takih in drugačnih lumparijah. Ko pa sem to zadevo še jaz potrdila, je bila vsa krivda zvaljena na brata. Pozneje se mi je srce trgalo, ker je ati tako neusmiljeno in seveda po krivem oštel nedolžnega brata. Najraje bi vse po pravici povedala, a to je bilo tako težko. (Brat pa se zato ni veliko menil.)

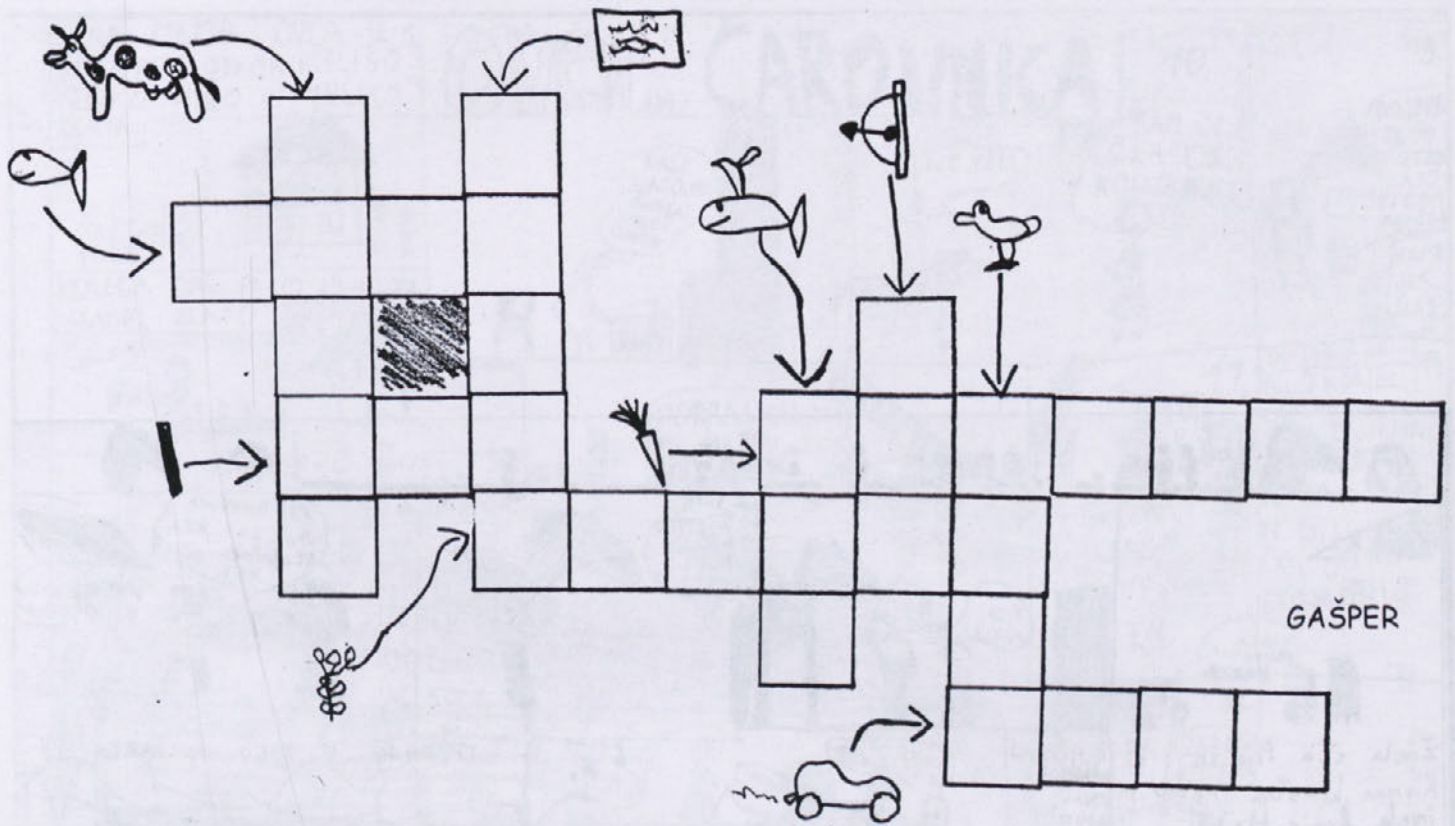
Še dolgo se je pred hišo poznala grda sled olja, a jo je počasi dež le izmil. Ta dogodek, čeprav ni nič posebnega, mi bo še kar nekaj časa ostal v spominu.

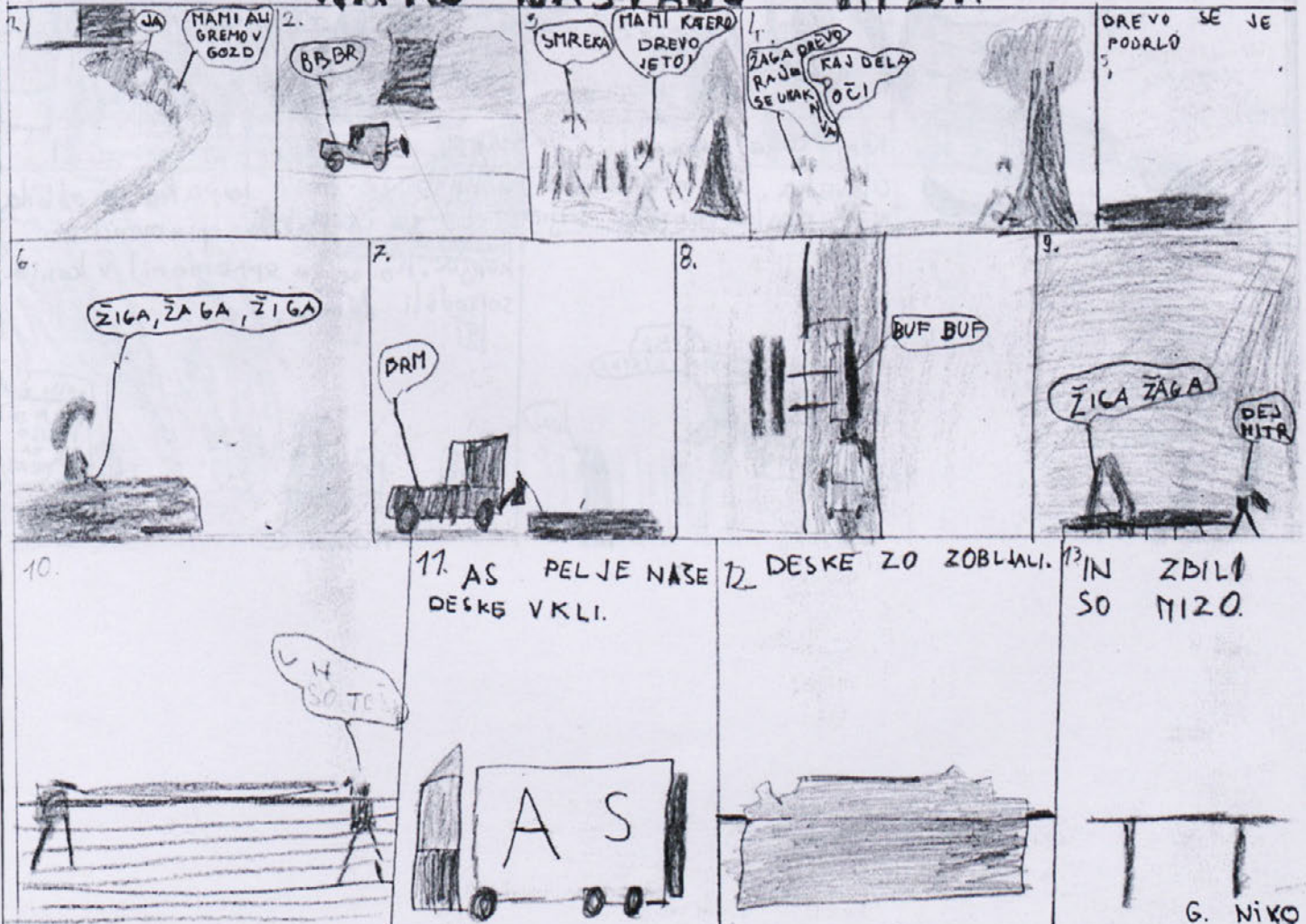

Lara

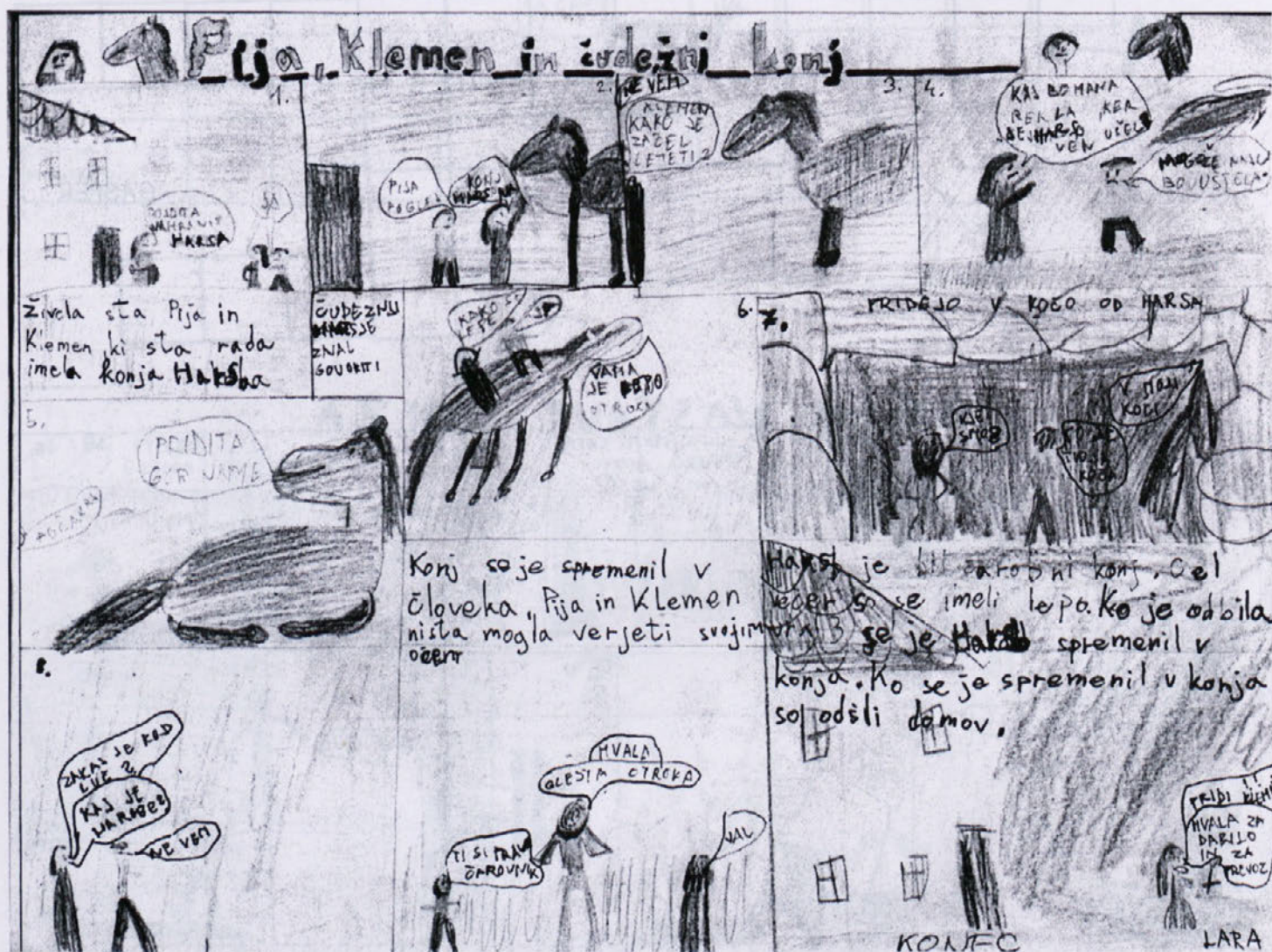

KAKO NASTANE MIZA

G. NIKO

STRAN ZA NAJMLAJŠE

TRI SESTRICE

Vlogi Karmen Bogataj napisala Olga Vehar

Veni hiši v Potoku živimo tri sestrice, v kateri pa sami uganite. Jaz sem najstarejša, Karmen mi je ime. Kmalu bom stara pet let. Druga je Larisa, mlajša je dve leti od mene. Najmlajša je še čisto majhna punčka, stara komaj tri mesece, ime ji je Ana. Je pridna punčka, jaz jo imam zelo rada. Nobenemu je ne dam. Tudi Lariso imam zelo rada in ona ima tudi rada mene. Kadar mi teta sosedova reče, da sem nagajiva punca, se ona takoj postavi in resno pravi: "Ona ni nagajiva, je moja sestra in je pridna." Velikokrat kaj mami pomagam, včasih pa tudi Larisi malo ponagam. Seveda je malo solzic, čez par minut pa je že vse dobro. No ja, vsega po malem, malo smeha in malo joka, čas pa teče veselo naprej. Saj bomo pridne punce, da nas bodo imeli ljudje radi in bomo v ponos našemu kraju, imenovanemu Potok.

Risba Karmen Bogataj

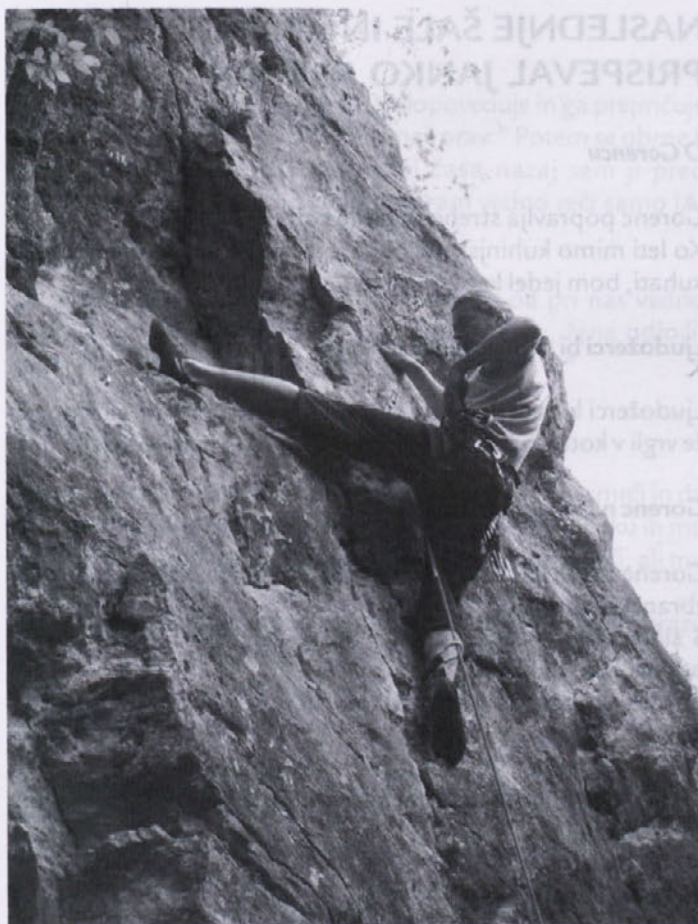
PLEZANJE

Andrej Mivšek, Z. 10a

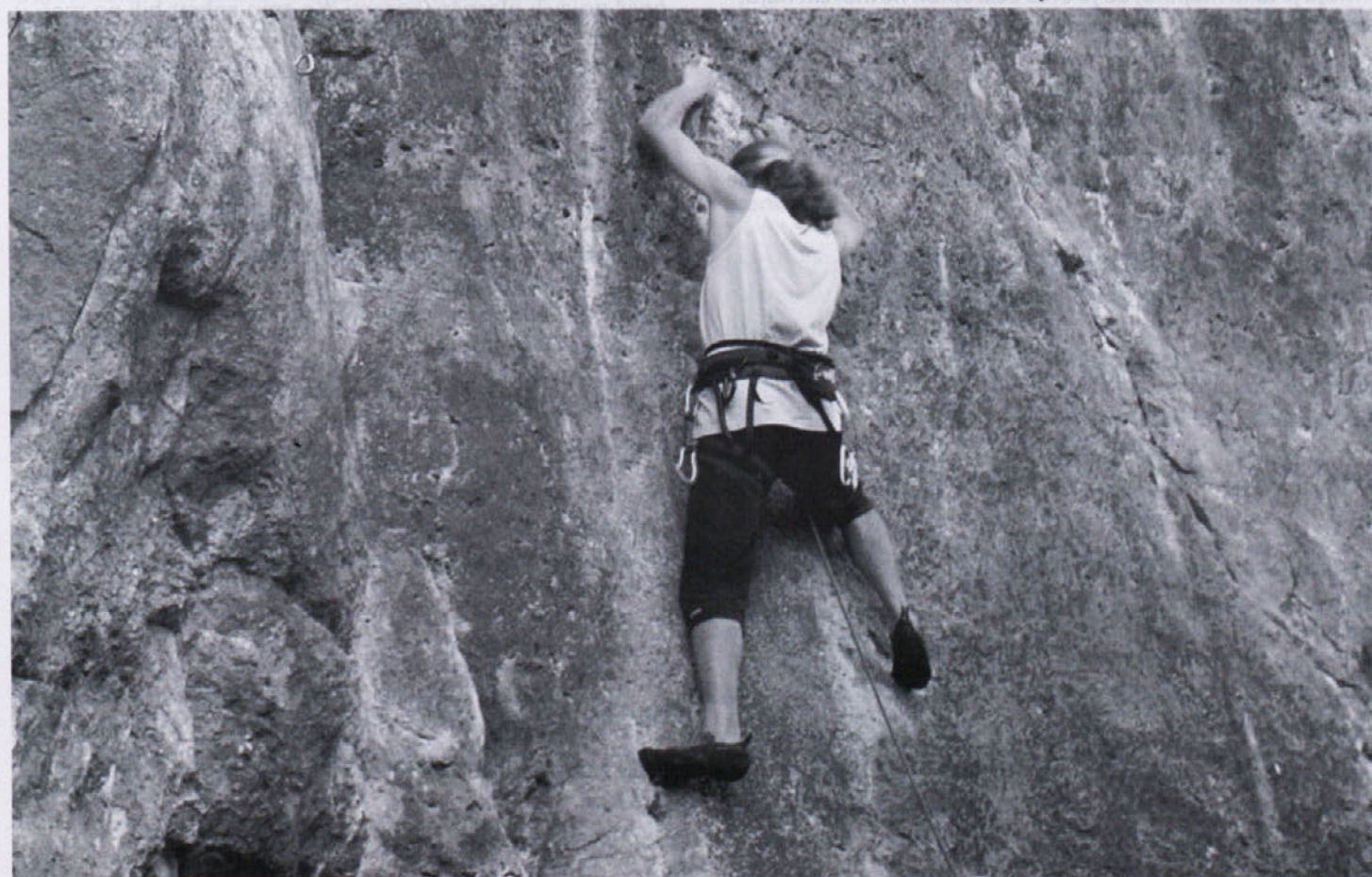
Najprej - če smo že splošno navajeni definirati stvari - kako naj opišem to aktivnost? Vsekakor je to zapleten šport. Naj omenim le nekaj fizičnih in psihičnih dejavnikov, ki so pomembni. Najprej bo vsak pomislil na moč, vendar ta pogosto ne odloča o uspehu. Tu je treba takoj poudariti gibljivost, fizično in psihično vzdržljivost, koncentracijo, »pogum«, in seveda tehniko oz. taktiko (drugo pa naj pustim oz. sem še kaj pozabil). Dober plezalec je namreč tisti, ki z minimalno porabo moči premaga fizikalne zakone (zakon težnosti, trenje,...) v vertikali.

Smo že skoraj sredi plezalne sezone. Če smo (naj se prištejem med plezalce) pozimi ob kratkih dnevih iskali sončne ure v kakšnem izmed primorskih plezališč, pa je sedaj sredi dneva na soncu že (skoraj) prevroče. Tako se nam prsti bolj potijo, kar pa zmanjšuje dober prijem oprimkov, še posebej majhnih.

Prek zime je v skali malo priložnosti za plezanje, tako se bolj ali manj uspešno vzdržuje nivo, ki ga plezalec doseže prek sezone do jeseni. Pri nas se pozimi ob suhem in sončnem vremenu solidno pleza v plezališču na Gorah. Tako je tudi bilo. Nato pa sem zgodaj spomladi opravil nekaj »daljših« vzponov: v Lijaku smer Kanja z varijantami (ocena 6a, 65m), v Vipavi Siva (6a, 55m) in Rumena (5a, 45m). V zadnjem času sem plezal zopet na Gorah (tokrat zame nove in bolj zahtevne smeri), zašel pa sem tudi v Lutne skale na Cerkljanskem.

Lutne skale: v smeri Ciklamen, 5c, 15m (foto Andrej Mivšek)

ŠALE OLGE VEHAR

Mama kliče: "Miha, daj, vstani, šolo boš zamudil."
Miha se obotavlja in noče vstati.
"Ali ne greš v šolo?" ga mama vpraša še enkrat.
"Ne, ne grem," odvrne Miha.
"Zakaj pa ne?" vpraša mama.
"Zato, ker me tovašica vedno vpraša, ko sama ne zna," odvrne Miha.

Učiteljica vpraša Rudija: "Kaj to pomeni, da včeraj pomotoma nisi prišel v šolo?"
"Ja, ko sem se zjutraj zbudil, sem pomotoma odprl omaro namesto okna. Videl sem, da je še temno in sem šel nazaj v posteljo," odvrne Rudi.

Deklici se pogovarjata.
Prva pravi: "Moj bratec je vedno moker, kar naprej je moker in mu moram menjati plenice."
Druga deklica ji svetuje: "Zakaj mu ne daš mleko v prahu, potem bi ga samo ometla?"

V domu za ostarele se ded in dve babici pogovarjajo, kako majhne sobe so dobili.
"Moja je tako ozka, da moram odpreti okno, ko slačim srajco, da lahko iztegnem roke," pravi ded.
"Moja je tako kratka, da mi zdravnica pravi, ko pride na ogled, naj stegnem jezik na hodnik, da bo lahko opravila pregled," pravi prva babica.
"Moja je tako majhna, da jo brez očal sploh ne morem najti," pravi druga babica, ki slabo vidi.

Starejši možakar gre k zdravniku.
Zdravniku pravi: "Leva noga me boli."
Zdravnik mu odvrne: "Stara je, stara."
"Saj je desna ravno toliko stara, pa me nič ne boli," mu odvrne starček.

NASLEDNJE ŠALE IN ANEKDOTE JE PRISPEVAL JANKO RUPNIK

O Gorencu

Gorenc popravlja streho in pade s strehe.
Ko leti mimo kuhinjskega okna, zakliče ženi: "Kosila ni treba kuhati, bom jedel kar v bolnici."

Ljudožerci bi radi pojedli Gorencu

Ljudožerci bi radi pojedli Gorencu in se jezijo: "Trikrat smo ga že vrgli v kotel, pa nam je zmeraj takoj vso mast pojedel."

Gorenc na smrtni postelji

Gorenc preživlja zadnje ure svojega življenja. Okrog njega so zbrani vsi domači.
S slabotnim glasom vpraša: "Ali je žena pri meni?" In mu odgovorijo, da seveda je.
Potem vpraša: "Ali so tudi vsi otroci pri meni?" In mu odgovorijo, da so.
Potem še vpraša: "Ali so tudi vsi vnuki ob meni?"
In mu spet odgovorijo, da so. Potem pa reče: "Zakaj pa luč gori v kuhinji?"

Plastični kozarec

Ker sem že nekaj časa na svetu, sem doživel tudi to, da so se prvič pojavili plastični kozarci. Ko smo enkrat bili po maši v trgovini in smo pili iz plastičnih kozarcev, reče en Zavrtačan, ki je rad kakšno hecno povedal: "Kako so fajn ti plastični kozarci, ko malo odpiješ, ga stisneš, pa je spet poln."

Mlajša žena

Največkrat se je zgodilo, da smo od tiste "pomašne družne" bolj pozno prihajali domov. Tako enkrat reče ena žena svojemu možu: "Kako to, da sem jaz zmeraj prej od maše kakor ti?" Mož je bil prebrisan in ji odgovori: "Kako ne bi ti prej prišla, saj si mlajša in lažje hodiš."

Tudi zavraška

Tone pride k Jožetu na obisk in vidi, kako z vnemo obdeluje manjšo desko, pa ga radovedno vpraša, kaj bo "ratalo" iz tistega. Jože mu odgovori: "Delam podstavek za molzni stroj." Delal je namreč stolček, na katerem sedimo, kadar ročno molzemo krave.

(Imeni sta izmišljeni.)

Ne laže več

Tinca žalostna reče Lojzetu: "Zadnja leta mi nič več ne rečeš, da sem lepa."
"Ja, veš, draga Tinca, zadnje čase sem nehal lagati."

Rekel ja

Žena mojemu prijatelju prav nekaj dopoveduje in ga prepričuje in on ji dolgočasno pritrdi "JA, imaš prav." Potem se obrne k meni in mi pove: "Veš, kar nekaj časa nazaj sem ji pred matičarjem rekel JA in od takrat moram vedno reči samo JA, imam vedno zadnjo besedo."

En mož se je pa tako pohvalil: "Jaz imam pa pri nas vedno zadnjo besedo. Kadarkoli se kaj dogovarjamo, žena odloči, kako bomo naredili, jaz pa pritrdim: "Tako je!" "

Ni pomoči

Franca je stalno tarnala, da njen mož ponoči vedno smrči in da pač zaradi tega ne more spati. Obupana gre k zdravniku in mu potoži: "Gospod doktor, moj mož ponoči vedno smrči, ali mu lahko pomagata?"

Zdravnik jo razočara: "Ni pomoči, vaš mož ima na obrazu premalo kože. Ko zapre oči, se mu odprejo usta."

Iz otroških let

Ko sem bil še otrok in je bilo naše življenje še preprosto, so se za večerjo kar vrstile razne preproste jedi: turšna župa, krompir na žup, ječmenova župa, krompir v oblicah in še bi lahko našteval. Ko smo enkrat spet večerjali krompir v oblicah in zraven kisl mleko, je sestra dolgočasno zrecitala svetopisemski izgon Adama in Eve iz raja, seveda ga je po svoje prikrojila in rekla takole: "Trnje in osat ti bo rodila zemlja in v potu svojega obraza boš jedel sam krompir v oblicah."

turšna župa - juha iz koruzne moke

krompir na žup - krompir z ocvirki, mastjo in popečeno čebulo, voda, v kateri se je kuhal, se ne odcedi

ječmenova župa - juha iz ječmeneve moke

krompir v oblicah - neolupljen krompir, prerezan na pol, lupili smo ga sproti pri jedi

Zgodilo se je v sosednji vasi

Hudomušen možakar vpraša skopušno krčmarico: "Mica, koliko vina stočiš v enem dnevu?"

Mica malo pomisli in mu pove eno število litrov, ne vem, koliko že.

Možakar pa jo pouči: "Veš, Mica, še več ga bi lahko, če bi nalivala bolj pošteno mero."

Znašel se je

Tinček je pri svojem očetu v hlevu, ki "vardeva" živino. Med ostalo živino je tudi bolj kosmato tele, ki se bolj slabo redi. Pa vpraša Tinček: "Ata, zakaj ima to tele tako dolgo dlako?" Ata se znajde in odgovori: "Veš, na zimo se je pripravil, da ga ne bi zeblo."

TOZD

Zgodilo se je v času socializma, ko so po podjetjih ustanavljali nekakšne delovne enote - imenovane TOZD, kar je pomenilo: Temeljna organizacija združenega dela.

Tako zvečer reče Katra Matevžu: "Ali veš, kaj pomeni kratica TOZD?" Matevž, ki je v tovarni sicer nekaj slišal o nekakšnih tozdih, naredi dolg obraz in pravi, da ne ve natančno. Katra, ki je kratico priredila malo po svoje, kratico takoj razloži v stilu svojih osebnih želja in reče Matevžu: "Veš, to pomeni - Takoj Opravi Zakonsko Dolžnost. Matevž, ki tisti večer ni bil ravno najbolj razpoložen za kakšno izpolnjevanje zakonskih dolžnosti, nekaj zamrmra in sladko zaspi.

Čez nekaj dni pa se je v Matevžu le začela oglašati moška narava in reče zvečer Katrini: "Kaj si že pripovedovala, da pomeni tista kratica TOZD?" Katra malo pomolči, potem pa modro razloži: "To Opravljajo Zate Drugi."

Kaj se je zgodilo s TOZD-i v podjetjih, vemo, kako pa se je razpletlo pri Matevžu in Katrini, pa ni znano.

Skladatelj

Ko smo že pri politiki - v neki občini so zbirali kandidate v SIS (Samoupravna Interesna Skupnost pomeni ta kratica). V enem gradbenem podjetju iz te občine niso imeli veliko šolanega kadra in so za kandidata izbrali kar enega zidarja. Ko so se delegati prvič zbrali na občini, so se morali tudi predstaviti po imenu in kaj so po poklicu. Bili so sami direktorji, inženirji, književniki... Ko je prišel na vrsto ta zidar, da pove, kaj je po poklicu, v zadregi zine, da je skladatelj. Seveda so potem hoteli vedeti, kaj da sklada - kakšne pesmi. Opogumi se in pove, da sklada opeko pri gradbenem podjetju.

Štedilnik

Možakar iz sosednje vasi se v Ljubljani sprehaja v BTC-ju po eni od trgovin s pohištvo. Zagleda se v lep kavč in vpraša trgovca: "Koliko pa stane tisti štedilnik?"

Trgovca ga nekaj časa začudeno gleda in reče: "To vendar ni štedilnik, saj vidite, da je kavč." Možakar pa trdovratno vztraja: "Ja, pri nas doma moja žena na takšnem štedilniku mulo kuha."

Ohceto vzdušje

Tudi ta je iz sosednje vasi.

Fantje so imeli navado, da so šli po ohceti, ki je bila običajno v soboto ponoči, potem v nedeljo še k maši. Seveda so bili malo omotični od pijače, utrujeni od plesa in zaspani. Tudi tokrat je bilo tako. Posebno Janezu so oči kar skupaj lezle. Lepo ga je uspavalo govorjenje župnika pri pridigi. Narava je zahtevala svoje in je sladko zaspal. Po končani pridigi ga Tone dregne, da bi vstal za molitev vere. Janez skoči kvišku, misleč da je še vedno na ohceti, na ves glas zavriska in zakliče: "Še enkrat grem plesat, potem pa gremo domov."

EVGENA RUPNIKA ŠALE

Zabava

Pica v želodcu čaka, da bo prebavljena. Nenadoma pride mimo viski, kmalu za njim pa še eden in še eden.

Končno enega pobara: "Kaj se pa dogaja tam gor?"

Viski odgovori: "Zabavo imajo!"

"Super," pravi pica, "grem še jaz gor pogledat!"

Britev

"Sine, ali veš, zakaj je moja britev tako topa?"

"Pojma nimam. Ko sem včeraj z njo delal fračo, je bila še povsem ostra!"

Triglav

V gondoli, ki pelje na Vogel, se srečata stara znanca.

Prvi vpraša: "Kdaj se boš odločil in se končno povzpел na Triglav?"

"Hja," pravi drugi, "tja za enkrat še nič ne vleče."

95 ali 98

Blondinka pride na bencinsko črpalko in vpraša črpalkarja, kateri bencin mora natočiti. Ta pa ji reče: "95 ali 98." Blondinka pa vpraša: "A ta letošnjega pa nimate?"

NEKAJ SKAVTSKIH ŠAL IN ANEKDOT

Zbrala Tadeja Lapajne

Kako Gorenjci gledajo na temperature

+15°C

To je najvišja poletna temperatura na Gorenjskem.

V Španiji ljudje nosijo plašče in rokavice.

Gorenjci se sončijo in plavajo v Bohinjskem jezeru, ki ima 10 stopinj.

+10°C

Francozi se pripravljajo na kurilno sezono.

Gorenjci flančajo rože v svojih vrtovih.

+5°C

Italijanski avtomobili ne vžgejo več.

Gorenjci se začnejo voziti na motorjih in zapravlјivčkih.

0°C

Destilirana voda zmrzuje.

Voda v Bohinjskem jezeru je malo gostejša.

-5°C

V Kaliforniji veliko ljudi zmrzne.

Gorenjci pripravijo na dvorišču zadnji piknik pred zimo.

-10°C

Škoti so pričeli s kurilno sezono.

Gorenjci so pričeli nositi dolge rokave.

-20°C

Avstralci bežijo iz Mallorce.

Začetek praznovanj na prostem v Bohinju.

-30°C

V Grčiji množično umirajo ljudje zaradi podhladitve.

Gorenjci pričnejo sušiti perilo v zaprtih prostorih.

-40°C

Pariz se je ustavil zaradi mraza.

Gorenjci gredo na hokejsko tekmo na prostem. Igrajo Jesenice proti Olimpiji in ozračje je "vroče".

-50°C

Polarni medvedje so se evakuirali s severnega tečaja.

Iz vojašnice v Bohinjski Beli so sporočili, da so zimske vaje preživetja na prostem prestavljene zaradi visokih temperatur.

-70°C

Božiček se je preselil na jug.

Vojska zapusti vojašnico v Bohinjski Beli in se odpravi na enotedenske priprave - kako preživeti v zimi.

-183°C

Mikrobi v hrani ne preživijo več.

Gorenjske krave se pričnejo pritoževati, da imajo kmetje mrzle roke.

-273°C

Nihanje v atomih preneha.

Gorenjec začne preklinjat: "Dan's je pa zahvadvu, ejga!"

-300°C

Pekel je zmrznil.

Gorenjec je posodil denar sosedu.

Zlata poroka

"Zakaj si tako proti, da bi se poročila naslednjo soboto?"

"Zato, ker bi v tem primeru zlata poroka padla na sredo, takrat pa imam balinanje.

Karate

Japonec opozori Muja na svoje znanje karateja: "Ne zafrkavaj se z mano. Imam črni pas, in to sedmi dan."

Mujo si sezuje čevlje: "Jaz imam pa črne nogavice, in to trideseti dan!"

Izobraževalni program

Mafijaš gleda TV in vidi, da je na programu kriminalka.
Pokliče sina: "Mali, pridi, začel se je izobraževalni program."

Verouk

Učitelj razlaga, da so ljudje nastali iz Adama in Eve.
Janezek ugovarja: "Moj oče pravi, da smo nastali iz opic."
Učitelj: "Vaša družinska zgodovina me ne zanima."

Nikoli ni prepozno

Vsa razkuštrana in neurejena gospodinja z vedrom smeti priteče k smetnjaku in vpraša smetarja:
"Ali sem pozna?"
"Ne, kar skočite v smetnjak!"

Božična

Janezek je prišel na sveti večer v cerkev, kjer so bile jaslice na ogled. Dolgo si je ogledoval izrezljane figurice. Župniku se je zdelo to sumljivo, toda rekel ni nič. Ko je Janezek končno odšel, je vseeno stopil k jaslicam in ugotovil, da je vzel s seboj Jožefa. Naslednji dan si je Janezek spet prišel ogledovat jaslice. Župnik ga je naskrivaj opazoval, toda opazil ni nič. Ko je Janezek spet odšel, si je župnik ogledal jaslice natančno in ugotovil, da je Janezek tokrat vzel s sabo sveto Marijo. Zdaj je bilo župniku dovolj, odločil se je naslednjič Janezka ujeti pri dejanju in ga trdo prejeti. Naslednji dan je prišel Janezek res k jaslicam, toda ničesar ni vzel, samo pismo je položil tja. Župnik ni vedel, kaj naj bi to pomenilo, zato ga je pustil spet neovirano odditi. Potem je vzel pismo in ga prebral. V pismu je pisalo: Ljubi Jezušček! Če mi še to leto ne prineseš gorskega kolesa, ne boš nikoli več videl svojih staršev.

Mali oglas (bolj na dolgo):

PRODAM AVTO

Kot že vsi veste, sem lastnica dobrega in vzdržljivega avta. Včasih zna speljati tudi z drugo ali celo četrto. To se ni dostikrat zgodilo (ker je včasih "crknil"), ampak se je pa... Vendar - to so malenkosti. Veliko je že prestal, pa še zmeraj dela.

"Zgodovina" je raznolika, zato samo nekaj "cvetk" iz letošnjega leta:

1. Kmalu po novem letu je šel avto (skupaj s šoferjem) čez rob ceste oz. skoraj v vodo, se zaletel v drevo in tako dobil nov odbijač in desno sprednjo luč ("Ako nema onog drveta, neću da se ustavi!").

2. Kak teden kasneje je sama od sebe "spuščala" guma. Ker sem dober šofer, sem si rekla: "Dokler gre, bo' dmo vesel!" in sem se s takim avtom odpravila k maši. Še posebno vesel' so bili tisti, ki so to videli. Od gume se je kar kadilo, "feltna" pa čisto zvita! Malo je "koštalo", ampak avto je dobil novo gumo. ..

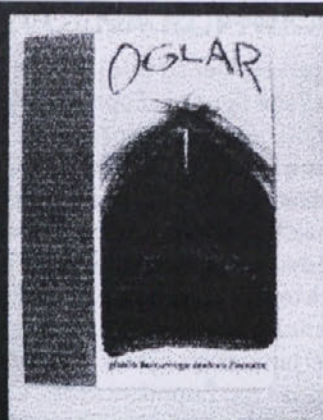
3. Filma pa ni bilo še konec. Ne samo s prazno gumo, avto gre tudi z "znucanimi žlajfi". Tako so se "znucali" tudi diski, avto pa ravno pred registracijo! Sosed je rekel, da ne bo šel "skozi", tudi v Postojni ne, ker "žlajfe probajo" povsod. Poleg tega po novem merijo še izpušne pline. Kam pa pridemo!

Tako sta mi ostali samo dve možnosti: Da ga peljem na odpad in plačam zaradi EU ali pa ga prodam. Po moje se mi ga bolj splača prodati. Zakaj bi človek dajal, če lahko dobi! "Probat" ni greh!

Lahko pa povem, da "mašina" ne bo poceni, saj je skoraj cela obnovljena (kar je razvidno tudi iz zgornjih podatkov). Sosed mi bo naslednji teden s "pormašino" še prevrtil kilometre za enih 150000 nazaj, kar ceno še dvigne. In včeraj mi ga je v Ljubljani odpeljal še "pajk", tako da je zadnji čas, da te stroške nekako pokrijem...

Samo resne ponudbe zato pošljite na uredništvo revije Oglar, pod šifro **"RDEČA PETKA, Z. 30"**!

PS. Za vse prijatelje "oldtajmerjev" - NA ZALOGI IMAM TUDI TRABANTA. Ponudbe pod šifro »Pravo prijateljstvo nikoli ne zarjavi!«

OGLAR 1-2004	SOZVOČJE TONOV	SEL	ROMAN TOMAŽA SALAMUNA	DRAGO TRŠAR	KRATICA EVROPSKE UNIJE	MARJETA RIJAVEC	PREDSTA- VITVENA SKLADBA	GAZIRANA BREZALK. PIJAČA ČRN. BARVE	NAJLEPŠI DEL SOLSKEGA LETA	SLOVENSKA TOVARNA SMAUČ	REKA KO TEČE SKOZI PARIZ
ČLAN AKADEMIJE								ČLOVEKOV NAJBOLJŠI PRIJATELJ			
								VZKLIK PRI BIKOBORBI			
PIJAČA NA BAZI ORANŽE					POSLEDICA NAPORA	DELAVEC NA TLAKI					
GLAVNO MESTO ITALIJE				ZMAGOVALKA EUROMIZJE 2004		ZMES KVASA IN MOKE					
				DEL ZIMSKE GARDEROBE							
								ŠTEVILO (OKR)		SKLADBA ZA PETJE - BREZ INSTRUMENT.	RADIJ
								SVETEL DEL DNEVA			
OGLAR		PIJAČA STARH SLOVANOV	JED IZ KROMPIRJA				PLAČILNO SREDSTVO				
O ₃				VSE V REDU	REKA V ČRNI GORI		KOŠIR TONE				
ROMAN DRAGA JANČARJA				POPUSTLJIVOST							
					KOŽNA BOLEZEN						
					SPORAZU- MEVANJE						
RIMSKO ŠTEVILO 55		OKOPAVANJE				ZAPORNICA POGOSTE SOBNE ROČE (impatiens autumn)					
		DREVO S TRNI (Acacia)									
RIZEVO ŽGANJE				JAGER			NAJMANJŠI TELEBAJSEK	CEPČE			ZDRAVIL- SČE V BELGIJ
								NAMISLJE- NOST			
ČLENOMOČI Z OKLEPOM IN KLESCANI				M. IME			SLOVENSKA PLAVALKA PROSEN			POST SCRIPTUM	
				BRANKO ZORN			DRŽAVA V INDONE			DEL SRAJCE	
SESTAVIL ROBERT RIJAVEC	TANTAL		LADJKA NEBREČA						DEL TELESIA PRI ŽVALJIH		
	PRITROJNICA								OGLJIK		
DEDEC GORENJSKOJ			ZASTORI IZ BLAGA NA OKNU				ŠVICARSKI SMUČAR PAUL				
							AKCENT				
PIANIST BERTONCELJI			ROČIŠ KRIŽ	MESTO V POKRAJINI JANGSI NA KITAJSKEM					KLUB		
									ŽIVAL BREZ KOSTI (POLJ)		
STROJNI ELEMENT MED POGONSKIM IN GNANIM STROJEM V TEKU	JUNIOR			TRČENJE		VELIKO JEZERO IN PREKOP NA FINSKEM					ŠAHOVSKA FIGURA
	PRIPRAVA ZA KLEPANJE			PRAVOČE JUDOV							
GORVANJE OD TAL							SOVRAŠTVO			ŽVEPLO	
							AMPER			OBLIKA MENA ZDENKA	
KOČOVSEK LOVZE			UDAV		MESTO PRI ANGORJI V ITALIJI	ISLAMSKI BOG				ZORKO KAVČOČ	
			SEŠTEVEK			KALJ				POKRAJINA V JV DELU GRŠJE	
11. IN 8. ČRKA ARABCEDE		KRAJ MED SP. KOTLJO IN ŽIRMI					STENSKI LOK NA STEBRH				
							PROSTOR ZA NASTOPE				
OKR. ZA OPOMBA		ČEBELJA TVORBA				IDEJNA ZASNOVA					
		RENJI				OKR.ZA ADVENT					
PRAVOSLAVNI DUHOVNIK				NOVNAR BARAČOČ				OZEK PREHOD			
				P							
DELAVEC V VINSKI KLETI					13.DAN V RIMSKEM KOLEDARJU			KODR SEKA			
					POLMER KROGA			1.ČRKA			
ANNA OKA		RIMSKI BOG LJUBEZNI			VRH V KAM-SAV ALPAH 1802m						

**OBČINA
IDRIJA**

ZALOŽBA BOGATAJ
ABC MERKUR d.o.o. Idrija
telefon: 05 377 37 47, 05 372 22 80

Idrija, Gregorčičeva 71
telefon: 05 377 34 60, faks: 05 377 23 55

Franci Kavčič

LIVAR d.o.o.

Dole 15 a, 5280 IDRIJA, telefon: 05 37 47 038

ULIVANJE ALUMINIJEVIH IN CINKOVIH ZLITIN

BOŽIČ
d.o.o inženiring

PREDSTAVITEV

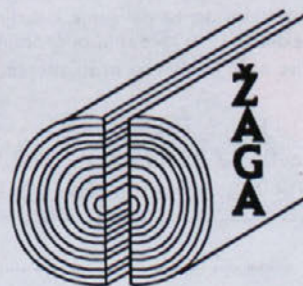
- prostorsko in urbanistično planiranje
- priprava in izdelava lokacijskih dokumentacij
- pridobivanje soglasij
- izdelava ureditvenih in zazidalnih načrtov
- arhitekturno in gradbeno projektiranje
- oblikovanje
- notranja oprema
- svetovanje

**STANOVANJSKO, POSLOVNO
IN INDUSTRIJSKO PROJEKTIRANJE**

Kje smo ?
Stara rudniška uprava
Arkova 43, 5280 Idrija

Telefon ? 05 37 22 5 33

E-mail: bozic.inzeniring@siol.net

Odkup hlodovine, razrez in prodaja rezanega lesa

SIMON RUPNIK s.p.

5280 Idrija
Telefon: 05 37 47 146, faks: 05 37 47 195

Miza: Globaljig
Cent.- Mont.: Hofman

**AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO AVTOVLEKA**

Rovte 21 a, 1373 Rovte
telefon: 01 750 10 89, 0609 63 98 77, 041 63 98 77

Rovte 29, 1373 ROVTE
telefon: 01 750 12 06, 041 540 124

Osnovni pribor za klekljanje:

- blazine (bule) vseh velikosti od 25-50 cm
- košare (jerbasi) vseh velikosti
- klekeljni (javorjevi, češnjevi)
- ročni kolovrati za navijanje klekeljnov
- mize za klekljanje
- darila in spominki s čipko

Obiščite ali pokličite našo delavnico in si izberite, kar potrebujete.

Idrija, Triglavška 43
telefon: 05 37 22 636, faks: 37 22 637
gsm: 041 508 988, e-mail: vojko.cesnik@siol.net

KLI LOGATEC, d.d.

www.kli.si
telefon 080 12 44

frizerski salon
MARTINA

Rovte 46^A, 1373 Rovte, tel.: 01 750 30 48
01 750 30 49

PETROL

NAGODE LUDVIK s.p.

**BENCINSKI
SERVIS ROVTE**

telefon: 01 750 30 51

**KOMBI
VZDRŽEVANJE CEST-POTI**

**PREVOZI S TRAKTORSKO
5-TONSKO PRIKOLICO**

MIRKO KOGOVŠEK s.p.

Potok 5, 1373 Rovte
tel.: 01 750 13 84, 041 270 069

**IZDELOVANJE
LAM PARKETA**

Jakob Menegatti s.p.

Zavratac 29, 1373 Rovte
telefon: 01 750 11 02, GSM: 031 333 632

*Zahvaljujemo se vsem, ki ste kakorkoli
pripomogli k izdaji glasila.*

Fotografija: Robert Rijavec

